

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

**Udržitelný rozvoj cestovního ruchu
v CHKO Železné hory**

Diplomová práce

Autor: Bc. Jana Řeháková
Vedoucí práce: doc. Ing. Jarmila Indrová, CSc.

Prohlášení:

Tuto diplomovou práci na téma Udržitelný rozvoj cestovního ruchu v CHKO Železné hory jsem vypracovala samostatně. Použitá literatura a jiné zdroje jsou uvedené v přiloženém seznamu zdrojů.

V Praze 24. dubna 2017

.....

podpis studenta

Poděkování

Děkuji doc. Ing. Jarmile Indrové, CSc. za vedení této diplomové práce a rady, které mi poskytla. Velké dík patří také rodině a přátelům.

Úvod	1
1 Udržitelný rozvoj	3
1.1 <i>Vývoj a definice.....</i>	3
1.2 <i>Hodnocení udržitelného rozvoje</i>	6
2 Udržitelný rozvoj cestovního ruchu	9
2.1 <i>Vymezení udržitelného cestovního ruchu.....</i>	10
2.2 <i>Trendy cestovního ruchu.....</i>	14
2.3 <i>Cestovní ruch v CHKO</i>	15
3 Železné hory	17
3.1 <i>Základní charakteristika území.....</i>	17
3.2 <i>Společensko-kulturní předpoklady.....</i>	22
3.3 <i>Materiálně technická základna</i>	24
4 Ochrana přírody a krajiny v CHKO Železné hory	28
4.1 <i>Maloplošná zvláště chráněná území</i>	28
4.2 <i>Charakteristika cestovního ruchu v CHKO Železné hory</i>	31
4.3 <i>Analýza šetrných forem cestovního ruchu</i>	32
4.4 <i>Místní akční skupiny</i>	38
4.5 <i>Regionální produkty.....</i>	40
5 Zhodnocení stavu udržitelného rozvoje CHKO Železné hory.....	41
5.1 <i>Místní šetření v CHKO Železné hory.....</i>	41
5.2 <i>SWOT analýza.....</i>	61
5.3 <i>Zhodnocení potenciálu CHKO Železné hory</i>	64
Závěr	66
Použité zdroje	68
<i>Internetové zdroje</i>	68

<i>Knižní zdroje</i>	71
<i>Dokumenty</i>	73
<i>Zákony</i>	73
Seznam zkratek	74
Seznam obrázků	74
Seznam tabulek	74
Seznam grafů	75
Seznam příloh	75
<i>Přílohy</i>	77

Úvod

Česká republika má z hlediska historie a přírodních památek člověku co nabídnout. Ať se podíváme na jih či sever, anebo východ či západ. V každém koutu naší země jsou místa, která stojí za to prozkoumat. Česká republika má opravdu jedinečné místo uprostřed Evropy. Na relativně malém území se nachází národní parky, chráněné krajinné oblasti a další místa, která jsou chráněna státem.

Člověk pro život na Zemi potřebuje tři základní věci, mezi které se řadí pitná voda, čistý vzduch a zdravé jídlo. Bez těchto základních věcí není možné na světě dlouho vydržet. V současné době se svět potýká se změnou klimatu, nerovností, chudobou, nedostatkem základní lékařské péči vzdělání. Je nutné se zastavit a zamyslet se, jak dlouho je ještě možné v tomto směru pokračovat? Díky tomu vznikla myšlenka udržitelného rozvoje, díky němuž si můžeme užívat krás tohoto světa, aniž bychom ničili tyto skvosty dalším generacím.

Hlavním cílem předložené diplomové práce je zhodnotit současný stav a potenciál dané oblasti v otázkách udržitelného rozvoje cestovního ruchu v CHKO Železné hory. Tato CHKO vznikla v roce 1991 k ochraně jedinečných druhů živočichů, rostlin a nerostného bohatství. Dílčím cílem je charakterizovat udržitelný rozvoj z historického hlediska v mezinárodním měřítku a poté nastínit vývoj ochrany přírody v ČR. Vymežit udržitelný rozvoj cestovního ruchu s ohledem na cestovní ruch v chráněných krajinných oblastech. Přiblížit oblast Železných hor jak z pohledu geografického, historického, ale i jako oblast se společensko-kulturními předpoklady a zjistit stav materiálně technické základny v oblasti. Dalším dílčím cílem je zmapovat ochranu přírody a krajiny přímo v CHKO Železné hory s přihlédnutím na maloplošně chráněná území a zanalyzovat šetrné formy cestovního ruchu. Následuje zhodnocení povědomí o udržitelném rozvoji území, formou dotazníkového šetření, ze strany místní veřejné správy, účastníků cestovního ruchu, rezidentů CHKO a podnikatelů. Je jejich úsilí pro podporu udržitelného rozvoje dostatečné? Posledním dílčím cílem je zpracování SWOT analýzy, která bude vytvořena na základě literatury a údajů z dotazníkových šetření.

Diplomová práce je členěna na dvě části. První část je teoretická. Zahrnuje kapitoly 1 Udržitelný rozvoj a 2 Udržitelný rozvoj cestovního ruchu. Druhá část diplomové práce

je praktická. Obsahuje kapitoly 3 Železné hory, 4 Ochrana přírody a krajiny v CHKO Železné hory a kapitolu 5 Zhodnocení stavu udržitelného rozvoje v Železných horách.

Teoretická část se věnuje problematice udržitelného rozvoje v historickém a aktuálním pojetí. Je zde vymezena charakteristika a pohled na mezinárodní i českou legislativu. Druhá kapitola je věnována udržitelnému rozvoji cestovního ruchu, jeho vymezení, trendům a cestovnímu ruchu, který je charakteristický pro chráněné krajinné oblasti. A poslední kapitolou teoretické části je přiblížení Železných hor z pohledu základní charakteristiky území, společensko-kulturních předpokladů a materiálně technické základny.

V praktické části se budeme zabývat přímo ochranou přírody a krajiny CHKO Železné hory. Cílem je přiblížit si danou oblast, analyzovat cestovní ruch, šetrné formy cestovního ruchu, místní akční skupiny a regionální produkty. Další kapitolou praktické části bude zhodnocení stavu udržitelného rozvoje v CHKO Železné hory a to formou dotazníkového šetření v oblasti, kdy díky výsledkům bude sestavena SWOT analýza a uvedeny doporučení pro další udržitelný rozvoj cestovního ruchu v oblasti.

Teoretická část diplomové práce bude zpracována především díky odborné literatuře o udržitelném rozvoji, udržitelném rozvoji cestovního ruchu a publikace zaměřené na oblast CHKO Železné hory.

Praktická část bude zpracovávána četbou odborné literatury, statistických údajů a formou místního šetření a dotazování. V práci budou použité rozličné zdroje a to především Sborníky prací o Železných horách a další tituly věnující se oblasti Železných hor včetně internetových stránek.

1 Udržitelný rozvoj

První kapitola je věnována udržitelnému rozvoji, který poslední dobou doslova mění svět. Z kraje je důležité si vymezit pojmy jako „*udržitelnost*“ a „*udržitelný rozvoj*“, které jsou překládány z anglických slov „*sustainability*“ a „*sustainable development*“. Ve zkratce se jedná především o vztah člověka s přírodou. Osvěta tohoto vztahu začíná po několika ekologických katastrofách, které svět postihly ve 20. století. Jde o postupné vysušování Aralského jezera od 60. let, výbuch jaderné elektrárny v Černobílu v roce 1986, znečištění moře díky nárazu ropného tankeru Exxon Valdez v roce 1989 anebo zapálení ropných věží v Kuvajtu v roce 2001.¹ Tyto a spousty jiných událostí vnukly myšlenku, že je potřeba se začít starat o planetu Zemi, aby i naši potomci mohli čerpat z krás tohoto světa. A tak se začíná mluvit o udržitelnosti, ekologii, ekonomii a celkové osvětě populace.

Udržitelný rozvoj je centrálním pojmem tohoto století. Je to zároveň cesta, jak porozumět světu a metoda, která se snaží vyřešit globální problémy. Cíle udržitelného rozvoje budou vést jednotlivé ekonomiky států k rozvoji udržitelným způsobem. Na Zemi je stále více obyvatel, a vzniká mnohonásobně větší poptávka po běžných věcech jakými jsou jídlo, pitná voda, zdravotní péče či přístřeší k přežití.²

1.1 Vývoj a definice

Za první oficiální zmínky o udržitelném rozvoji je považována zpráva z roku 1987 od předsedkyně OSN pro životní prostředí a rozvoj paní Gro Harlem Brundtlandové. Tato zpráva je známa pod názvem „*Our common future*“, neboli „*Naše společná budoucnost*“. Tato zpráva přináší cesty, kterými má společnost směřovat, aby dosahovala udržitelnosti. V této zprávě je udržitelný rozvoj definován následovně:

*„Udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který zajistí potřeby současných generací, aniž by bylo ohroženo splnění potřeb generací příštích“.*³

Díky této zprávě se začali jednotlivé státy snažit rozvíjet myšlenku udržitelnosti v rámci různých konferencí či summitů a začali se uzavírat mezinárodní smlouvy a dohody. Obecně se spustila vlna mnohem větší pozornosti tomuto tématu.

¹Deset nejhorších ekologických katastrof: Obrazem [online]. [cit. 2017-01-24]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/den-d/obrazem-deset-nejhorsich-ekologickych-katastrof_170432.html

²SACHS, Jeffrey. The age of sustainable development. ISBN 978-023-1173-155

³Ministerstvo pro místní rozvoj: Základní pojetí konceptu udržitelného rozvoje [online]. [cit. 2017-02-24]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Microsites/PSUR/Uvodni-informace-o-udrzitelnem-rozvoji/Zakladni-pojeti-konceptu-udrzitelného-rozvoje>

V roce 1992 se konala v Brázílii v Rio de Janeiro Konference OSN o životním prostředí a rozvoji, neboli Summit Země. Byla zde potvrzena zpráva paní Brudtlandové a také bylo upozorněno na stále se zvětšující rozestup od průmyslově vyspělých zemí a zemí rozvojového světa. Na konferenci byla velická účast a to konkrétně 172 zemí a z toho více než dvě třetiny v zastoupení nejvyšších představitelů daných zemí. Díky tomuto summitu bylo přijato několik dokumentů, mezi které se řadí Deklarace konference OSN o životním prostředí a rozvoji Agenda 21 a zásady obhospodařování lesů. Po několika letech od této události přišla řada kritik. Zejména proto, že dohody, které byly uzavřeny, nepoukazují na problematiku chudoby a akutní potřebu věnování se životnímu prostředí.

Agenda 21, neboli akční program a kroky nutné k dosažení udržitelného rozvoje. Tento plán zahrnuje jednotlivé kroky a postupy, jak uplatňovat udržitelný rozvoj v jednotlivých oblastech a poukazuje na možnost uplatňování těchto principů v místních podmínkách v tzv. „*Místních agendách 21*“. Tyto agendy jsou přijímány místní veřejnou správou. Místní správa má většinou prostředky, které umožňují vytvářet vhodné podmínky pro vzájemnou komunikaci a spolupráci. V místních agendách 21 mohou figurovat jak malé obce, obce, statutární města, mikroregiony, anebo kraje.⁴

Na zasedání ministrů Rady OECD v roce 1998 v Paříži byl trvale udržitelný rozvoj určen jako priority pro členské země. Závěrem byl přijat dokument Sdílené akční cíle. Na zasedání byl řešen konflikt mezi chudými a vyspělými zeměmi, mezi státy jižní Evropy a státy severskými, atd...

Celosvětová konference OSN v roce 2002 o udržitelném rozvoji konající se v Johannesburgu zdůrazňovala podporu udržitelného rozvoje především v rámci tří základních pilířů, kterými jsou pilíře sociální, ekonomický a environmentální. Sociální pilíř zdůrazňuje potřebu zdraví, důstojného života každého jedince, právo na vzdělání a sociální rovnost, soudržnost a potřebu rozvoje jednotlivých osobností. Ekonomický pilíř se zabývá hospodářským růstem s důsledností na udržitelnost a neustálou potřebou zvyšovat příjmy všech obyvatel. A environmentální pilíř se zaměřuje právě na ochranu přírody a krajiny a životního prostředí. Snaží se o osvětu, změnu postojů a dovedností v rámci ochrany přírody a tohoto pilíře.

⁴Ministerstvo životního prostředí: Místní Agenda 21 [online]. [cit. 2017-02-24]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/mistni_agenda_21

Zástupci členských států OSN v roce 2000 přijali Deklaraci tisíciletí, která byla základem spolupráce mezi všemi státy v boji s chudobou. Na tomto summitu byly odsouhlaseny cíle na období 2000 – 2015. Tyto cíle jsou známé jako MDGs (Millennium Development Goals). Těchto cílů bylo stanoveno osm a závěry byly zpracovány ve výroční zprávě o MDGs z průběžných informací o naplňování jednotlivými státy. V návaznosti na tyto cíle byla v roce 2015 přijata Valným shromážděním rezoluce, nazvaná Měníme náš svět: Agenda udržitelného rozvoje do roku 2030. Agenda je představena jako akční plán určený lidstvu, planetě a prosperitě. Stanovuje 17 hlavních cílů udržitelného rozvoje se 169 podcíli. Hlavní cíle agendy jsou k vidění v příloze č. 1 Hlavní cíle: Měníme náš svět: Agenda udržitelného rozvoje do roku 2030. Tento program je prezentován jako největší kolektivní, univerzální a velice široká akce vůdců celého světa. Všichni členové jsou zavázáni k boji proti chudobě, jež je největší výzvou a podmínkou pro udržitelný rozvoj. Tato agenda navazuje na Rozvojové cíle tisíciletí a snaží se dojít cílů, kterých se ještě nedosáhlo. Mezi další hlavní cíle se řadí ukončení hladomoru, zajištění zdravého, kvalitního života, rovnosti mezi pohlavím, dostupnost pitné vody, vzdělanosti, atd.⁵

Evropská unie má jedny z nejvyšších standardů ochrany životního prostředí na světě. Tyto standardy se vyvíjí již po desetiletí. EU se snaží aktivně chránit přírodní zdroje, blahobyt a dobrý zdravotní stav obyvatel EU. EU skrze environmentální politiku ochraňuje druhy živočichů, změnu klimatu, přírodní stanoviště, řeší problémy s kvalitou ovzduší a vod, zavádí předpisy zajišťující nakládání s odpadem (nebezpečným i toxickým), snaží se nabádat a podporovat podniky k transformaci na podniky šetrné k životnímu prostředí.

V ČR je právo, které má člověk na životní prostředí zmíněno v zákoně č. 17/1992 Sb., o životním prostředí v § 6 a to takto:

*„Trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů“.*⁶

⁵ Svět, který chceme: budoucnost pro všechny: cíle udržitelného rozvoje : průvodce pro děti [online]. Informační centrum OSN v Praze ve spolupráci s: Národní sítí Global Compact Česká republika, Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy, Člověk v tísni, o.p.s. [cit. 2017-04-09]. ISBN 978-80-86348-36-0.

⁶ Ministerstvo pro místní rozvoj: Základní pojetí konceptu udržitelného rozvoje [online]. [cit. 2017-02-24]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Microsites/PSUR/Uvodni-informace-o-udrzitelnem-rozvoji/Zakladni-pojeti-konceptu-udrzitelneho-rozvoje>

První strategie zajímavější se o udržitelný rozvoj byla přijata v roce 2004 a nejaktuálnějším dokumentem je Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR schválen v roce 2010 usnesením vlády. Tento dokument je tvořen v návaznosti na mezinárodní dohody a závazky, které má ČR vůči EU, OSN a OECD. Z dokumentu se dále zpracovávají koncepční materiály a používá se pro strategická rozhodování.⁷

Aktuální strategické či koncepční dokumenty platné v roce 2017 jsou například:

- *Koncepce podpory místní Agendy 21 v ČR do roku 2020*. Tato koncepce uvádí jednotlivé procesy a metody implementace udržitelného rozvoje na místní úrovni,
- *Program předcházející vzniku odpadů v ČR*. Tento program je v platnosti až do roku 2020 a hlavním cílem je snížit primární spotřebu zdrojů a snižovat produkci odpadů,
- *Státní politika životního prostředí České republiky 2012-2020*. Dokument, který vymezuje aktivní ochranu životního prostředí do roku 2020. Cílem je zajistit kvalitní prostředí pro občany ČR, efektivně využívat zdroje a minimalizace negativních dopadů lidí na životní prostředí. Tyto cíle přecházejí z ČR do Evropy i do celého světa,
- *Státní program ochrany přírody a krajiny ČR*,
- *Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství 2016-2025*.⁸

1.2 Hodnocení udržitelného rozvoje

Hodnocení dopadu na životní prostředí je zakotveno v zákoně. Jsou zde stanovené přesné postupy. EIA (hodnocení vlivu na životní prostředí) je proces posuzující vlivy, které mají připravované stavby, změny staveb, činnosti, výroby či nové technologie na životní prostředí. V ČR je upraven zákonem č. 100/2001 Sb. Zákon o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů. Tento proces zabezpečuje prověření vybraných programů, plánů a koncepcí v souvislosti s jejich dopadem na životní prostředí ještě před jejich vydáním či schválením. Vyhodnocují se zde vlivy na změny, které se týkají životního prostředí, jako jsou rostliny, živočichové,

⁷Ministerstvo životního prostředí: Udržitelný rozvoj [online]. [cit. 2017-02-24]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/udrizitelny_rozvoj

⁸Databáze strategií: Strategické dokumenty [online]. [cit. 2017-04-09]. Dostupné z: <https://www.databaze-strategie.cz/cz/mzp/strategie/statni-politika-zivotniho-prostredi-cr-2012-2020-akt-2016?typ=detail>

půda, voda nebo ovzduší, ale také například působení změn na obyvatele daného místa, kulturní památky, hmotný majetek a jejich působení jeden na druhého. Základním cílem je zjistit, zda připravované záměry nebudou ohrožovat životní prostředí, popřípadě se snaží minimalizovat nepříznivé vlivy při jejich realizaci a po dokončení. Stejně jako EIA tak i SEA (posuzování vlivů různých koncepcí a programů na životní prostředí) je zakotveno v zákoně č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů. Jde především o koncepce a programy, které se týkají oblastí jako je energetika, zemědělství, nakládání s odpady, doprava, zpracování a těžba nerostných surovin či turistika a rekreace. Prvotně se zkoumají přímé a nepřímé vlivy, které souvisejí s danou koncepcí či programem. A to jak při provedení, tak i při neprovedení daného programu. Hlavním cílem je zmírnit negativní vlivy obsažené v koncepcích a to vše v rámci životního prostředí.

K hodnocení udržitelného rozvoje jsou stanoveny indikátory. Jedná se o nástroj, jež pomáhá zhodnotit a změřit vztah mezi určitým jevem na udržitelnost. Pokud mají mít indikátory vypovídací hodnotu a být reálně použitelné je nutné, aby splňovaly určitou charakteristiku, jako je například významnost. Daný indikátor musí mít souvislost s danou problematikou a musí být specifický pro daný jev či prostředí. Indikátory musí být nastaveny správně, jak ve formě konceptu, tak i v prováděné metodice. Špatně nastavený indikátor neměří údaje, jež jsou potřebné k rozboru situace. Tak se děje i v případě špatné analýzy dat nebo měření. Indikátor musí být jedinečný, aby se neopakovalo, to co už je známé. Mezi další charakteristiky indikátorů se řadí měřitelnost, srovnatelnost, spolehlivost, jednoduché k pochopení, musí mít vypovídací hodnotu, správné načasování, jasně danou využitelnost a průhlednost.

Pro potřeby měření udržitelnosti pomocí indikátorů je možné využít hodnocení v oblasti regionální politiky, územního plánování, cestovního ruchu a bydlení. Můžeme použít například tyto ukazatele:

- saldo migrace, růst populace a hustotu obyvatel,
- míru nezaměstnanosti, HDP na osobu,
- výdaje jednotlivých domácností a podíl jejich spotřeba na obnovitelných zdrojích,
- občanské vybavení, veřejné plochy či plochy zeleně uvedeno na jednoho obyvatele,

- počet bytů na obyvatele,
- technická infrastruktura a dopravní vybavenost,
- počet návštěvníků či turistů v dané destinaci, počet hromadných ubytovacích zařízení.⁹

⁹ Kolektiv Konsorcia SPROR Plus. Cestovní ruch a udržitelný rozvoj [online]. Praha. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2007 [cit. 2017-02-28]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/b973337b-cccc-42a3-9d19-2b23356dcff2/GetFile15_1.pdf

2 Udržitelný rozvoj cestovního ruchu

Díky lepší životní úrovni roste v posledních letech i zájem o cestovní ruch. Do budoucna je předpokládán ještě další a mnohem masovější zájem a nárůst. Je důležité se zastavit a říci si zda všichni, kdo cestují, přemýšlejí nad tím, jestli si budou moci generace po nás užívat stejných míst a zážitků jako my dnes. Cestovní ruch bezpochyby mění přírodu a krajinu, sociální i kulturní prostředí. A záleží na tom, v jaké míře tyto děje probíhají, jelikož se jedná o různou intenzitu. Můžeme zde hovořit i o nevratném působení člověka na přírodu.

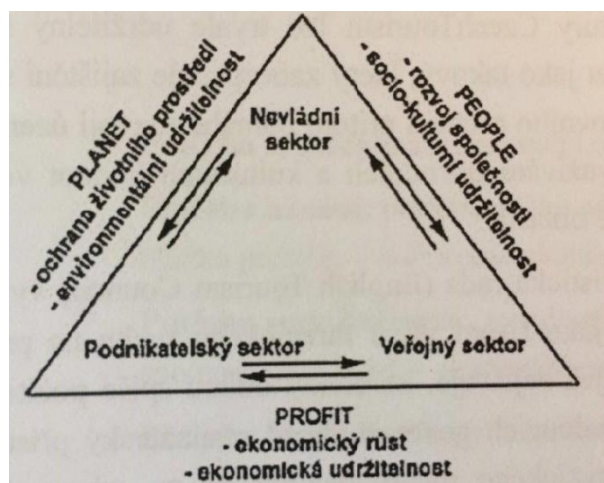
Potřeba chránit krajinu a přírodu se v českých zemích vyskytuje již od středověku. Prvotním důvodem byla ochrana přírodních zdrojů a zvěře především před nelegálním lovem. První právní dokumenty se vytvářely již ve 12. století. Jednalo se o ochranu lesů, živočichů a ryb. Na počátku 19. století vznikají první území s ochranou ve smyslu, jak jej známe dnes. Jako první chráněné území vznikl Žofinský prales a ve stejném roce 1838 vznikla i Hojná voda. Obě tato území existují dodnes jako chráněná. O 20 let později v roce 1858 vzniká další rezervace a to Boubínský prales, který můžeme nedaleko Národního parku Šumava navštívit dodnes. Moderní nádechy ochrany území přinesly počátky Československa. V roce 1933 bylo vyhlášeno na území České republiky 30 chráněných území a do roku 1938 zřízeno 142 přírodních rezervací. Snaha o zachování přírodních památek pokračuje i po 2. světové válce. V této době vzniká první CHKO Český ráj a první národní park Krkonošský národní park. Zákon, který usiloval o ochranu přírody, byl schválen v roce 1956. Zákon číslo 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody. Zákon vymezoval chráněná území, chráněné přírodní výtvoř, památky, druhy živočichů, rostlin, nerostů a zkamenělin. V roce 1992 vchází v platnost zákon č 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.¹⁰

Pro dlouhodobou rovnováhu udržitelného rozvoje cestovního ruchu musí být v rovině základní dimenze rozvoje a to ekonomická, environmentální a sociální. Jedním z dnešních trendů je i rychlý nástup globalizace. Svět se zdá být najednou více provázaný, dostupný téměř každému a otevřený novým možnostem. K cestování se v této době dostávají i lidé, kteří před pár lety tuto možnost neměli. Je tedy více než nutné vytvořit určitý koncept trvale udržitelného cestovního ruchu. Nyní i podniky hledí

¹⁰ZELENKA, Josef a Pavel ROUS. Pracovní seminář u příležitosti 10. výročí vyhlášení CHKO Železné Hory: Nasavrky 4. října 2001. Ústí nad Orlicí: Grantis, 2001. Železné hory. ISBN 80-902-4008-9

na vyváženost stabilního ekonomického růstu, ochrany životního prostředí a přínosnosti pro společnost. Tento vztah je zobrazen na obrázku č. 1 Schéma 3P. Obrázek ukazuje jaké je provázání mezi těmito 3 P (planet, people, profit) a také potřebu spolupráce mezi různými sektory v ekonomice.

Obrázek 1 Schéma 3P

Zdroj: RYGLOVÁ, 2011¹¹

2.1 Vymezení udržitelného cestovního ruchu

S lepší ekonomickou, sociální a i politickou situací v jednotlivých zemích roste zájem o cestovní ruch. Podobný trend je možné sledovat i v ČR. Cestovní ruch díky své narůstající intenzitě podporuje rozvoj infrastruktury, mění krajinu, přírodu a kulturní prostředí. Je zde nutné sledovat působení, jež může být jak žádoucí tak i nežádoucí na určitou oblast. Proto je důležité dělat v chráněných oblastech monitoring a výzkum. Díky těmto aktivitám, lze rozpoznat jakým dalším směrem se vydat. Slouží také ke komunikaci s aktéry cestovního ruchu.¹²

V ČR se udržitelný rozvojem cestovního ruchu mimo jiné zabývá České centrála cestovního ruchu agentura CzechTourism. Vymezuje pojem udržitelného cestovního ruchu, jako takový „*který zabezpečuje zajištění současných potřeb účastníků cestovního*

¹¹RYGLOVÁ, Kateřina, Michal BURIAN a Ida VAJČNEROVÁ. Cestovní ruch - podnikatelské principy a příležitosti v praxi. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-4039-3

¹²ZELENKA, Josef a Pavel ROUS. Udržitelný cestovní ruch: Management cestovního ruchu v chráněných územích. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-244-7

*ruchu a přitom pomáhá k rozvoji území. S přihlédnutím k šetrnému využívání přírodních a kulturních hodnot, které vedou k dlouhodobé prosperitě dané oblasti“.*¹³

CzechTourism je agentura, která zastupuje ČR v projektu EDEN (Evropské excelentní destinace) a je národním koordinátorem. Tento projekt podporuje udržitelný rozvoj cestovního ruchu v rámci Evropské unie od roku 2006. Jedná se o soutěž mezi destinacemi v jednotlivých zemích. Agentura CzechTourism odpovídá za výběr vhodných účastníků, finalistů i samotných vítězů v rámci ČR. Jednotlivá témata soutěže vybírají ve spolupráci Evropské komise i národní organizace a agentury pro cestovní ruch v dané zemi. Vítězovi je udělen titul Evropská znamenitá destinace a právo k používání loga. Vítěz dále získává marketingovou a finanční podporu.¹⁴

Pokud se budeme snažit vysvětlit pojem udržitelný cestovní ruch v mezinárodním měřítku, musíme vycházet z definice pojmu dle Světové organizace cestovního ruchu UNWTO. Samotná definice zní:

*„udržitelný rozvoj cestovního ruchu uspokojuje potřeby současných turistů a hostitelských regionů a současně chrání a obohacuje možnosti pro budoucnost“.*¹⁵

Agenda 21 pro průmysl cestovního ruchu vznikla z dokumentu Agenda 21. Jedná se o detailnější zpracování Světové rady cestovního ruchu, Světové organizace cestovního ruchu a Rady země. Jde především o zájem zachovat přírodní a kulturní zdroje, které jsou klíčové pro podnikatele v oblasti cestovního ruchu. V dokumentu je zdůrazňována významnost státu při tvorbě politiky cestovního ruchu, význam jednotlivých států, které by měly jasně nadefinovat vztahy čerpání zdrojů a rozvojem cestovního ruchu. Dalším důležitým aspektem je spolupráce mezi vládou, průmyslem cestovního ruchu, ostatními podnikateli, organizacemi a udržení celého průmyslu v určitých mezích budoucího rozvoje.

Agenda 21 pro cestovní ruch ukládá 9 základních oblastí, které je třeba začlenit do procesu rozhodování ze stran ministerstev, národních centrál cestovního ruchu a asociací. Jsou jimi tyto priority:

¹³CzechTourism: Udržitelný cestovní ruch [online]. [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.eden-czechtourism.cz/udrzitelny-cestovni-ruch/>

¹⁴ ZÁVODNÁ, Lucie Sára. Udržitelný cestovní ruch: principy, certifikace a měření. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-802-4445-762

¹⁵ PÁSKOVÁ, Martina. Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu [online]. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009 [cit. 2017-02-28]. ISBN 978-807-4350-061

- „stanovit kapacity existujících regulačních, ekonomických a dobrovolných struktur, schopných zajistit udržitelnou turistiku,
- vyhodnotit ekonomické, společenské, kulturní a ekologické důsledky jednání vlastní organizace,
- zajištění výcviku, přiměřeného vzdělání a obecného povědomí,
- nutnost naplánovat udržitelný vývoj turistiky,
- zjednodušit výměny informací, kvalifikace a technologií s ostatními zeměmi (vyspělými i rozvojovými) ve vztahu k udržitelné turistice,
- dbát na to, aby se tohoto procesu o udržitelnost zúčastnily všechny složky společnosti,
- navrhovat nové turistické produkty, jejichž součástí bude udržitelnost,
- sledování a vyhodnocování pokroků v dosahování udržitelného vývoje,
- rozvíjení partnerství pro udržitelný rozvoj“.

Dále se v Agendě 21 pro průmysl cestovního ruchu píše o krocích, které musí všichni v tomto průmyslu podstoupit, aby se naplnily cíle v jednotlivých prioritních oblastech.¹⁶

Mezi další dokumenty, jež mají mezinárodní charakter a týkají se udržitelného cestovního ruchu je Globální etický kodex cestovního ruchu z roku 1999. Tento kodex byl přijat UNWTO a představuje cestovní ruch jako faktor, který se značnou mírou podílí na udržitelnosti planety. Kodex je členěn do 10 článků, ve kterých se pojednává o potřebě vzájemného respektu mezi národy, představuje cestovní ruch jako jeden z nástrojů pro uspokojování lidských potřeb. Dále se zde píše o cestovním ruchu jako o základním pilíři v oblasti udržitelnosti, cestovní ruch využívající kulturní dědictví a potřebu se o toto dědictví i nadále starat. Článek 5 se zabývá spoluprací místních obyvatel, další články zmiňují závazky, které vyplývají ze spotřeby služeb v cestovním ruchu (zejména ze strany odborníků cestovního ruchu), v dokumentu je zmíněna svoboda turistů a samotné právo na vykonávání turistiky. Poslední dva články se zabývají právem pracovníků v cestovním ruchu a praktickou aplikací Globálního etického kodexu cestovního ruchu.

Dopady cestovního ruchu na samotnou destinaci se pojí se třemi oblastmi udržitelnosti a to ekologie, socio-kulturní efekty, ekonomické aspekty.

¹⁶ Ministerstvo pro místní rozvoj: Základní pojetí konceptu udržitelného rozvoje [online]. [cit. 2017-02-24]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Microsites/PSUR/Uvodni-informace-o-udrzitelnem-rozvoji/Zakladni-pojeti-konceptu-udrzitelneho-rozvoje>

První oblastí je ekologie. Tento pohled je zaměřen na působení cestovního ruchu na životní prostředí. Jde o znečištění vod a půdy, odpadové hospodářství, umělé osidlování oblastí, přetížení celkové infrastruktury či znevážení kulturního dědictví.

Druhá oblast se pojí se společností a socio–kulturními efekty. Jedná se o vztah mezi chudobou a zaměstnaností. Snížením chudoby se zvyšují šance obyvatelům na lepší život, přístup k pitné vodě a v neposlední řadě i k samotnému vzdělání. Tato oblast má i negativní dopady, například zvýšení cen, redukce přístupu k vodě či negativní dopad na životní prostředí a samotné zdraví jednotlivých obyvatel. Rozvoj masového cestovního ruchu je přesným opakem udržitelného rozvoje cestovního ruchu. V tomto případě lze mluvit o tzv. komodifikaci, kdy probíhá adaptace dané oblasti a kultury na požadavky cestovního ruchu. Tradiční obřady, folklóry a slavnosti jsou konstruované, aby uspokojili turisty a získali finance. Akulturace je další z procesů, kdy turisté působí na místní obyvatele a přenášejí zvyky a tradice. Jedná se o přenos z vyspělejší kultury na méně vyspělou.

Do třetí oblasti řadíme ekonomické aspekty. Hlavním cílem cestovního ruchu v této oblasti je prodat služby a zboží turistům. V některých případech jsou tyto služby konstruovány do komplexních balíčků cestovního ruchu. Díky multiplikačním efektům hraje cestovní ruch důležitou složku rozvoje ekonomiky daných zemí. Nejdůležitější formou cestovního ruchu v tomto směru je příjezdový zahraniční. Do země proudí peníze, bez žádných velkých nákladů.¹⁷

V tabulce na další stránce č. 1 Udržitelný rozvoj X neudržitelný rozvoj cestovního ruchu je uveden rozdíl mezi udržitelným a neudržitelným rozvojem cestovního ruchu. Země by se měli snažit usilovat o aktivity v prvním sloupci. Tyto aktivity představují udržitelnost v mnoha směrech důležitých pro jednotlivé přírodní a kulturní památky daných zemí.

¹⁷ ZÁVODNÁ, Lucie Sára. Udržitelný cestovní ruch: principy, certifikace a měření. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-802-4445-762.

Tabulka 1 Udržitelný rozvoj X neudržitelný rozvoj cestovního ruchu

Udržitelný rozvoj cestovního ruchu	Neudržitelný rozvoj cestovního ruchu
Předem dané koncepty a plány rozvoje	Neplánované činnosti
Kraj plánuje pro celou oblast - jednotnost	Každá obec má svůj vlastní plán
Snaha rozdělit dovolenou po celý rok	Soustředění dovolených do jednoho období
Inovace a snaha o zlepšování zboží a služeb	Stále stejná nabídka zboží a služeb
Ochrana přírody	Odstraňování přírodních zábran
Prodej s ohledem na udržitelnost	Masový prodej
Pracovníci v oblasti cestovního ruchu jsou profesionálové v oboru	Lidé bez zájmu o práci a bez odborné zkušenosti

Zdroj: Zelenka (2013)

2.2 Trendy cestovního ruchu

V posledních letech si lidé začínají uvědomovat, že je nutností se starat o udržitelnost. A tak se i samotné chování aktérů cestovního ruchu mění. Za povšimnutí stojí zejména zájem o kvalitu a hodnoty. Účastníci cestovního ruchu mají mnohem větší zkušenosti s cestováním, a tak si pečlivěji vybírají, do jaké destinace pojedou. Cesty si vybírají a vyhledávají pomocí technologií (internetu). Se stárnutím populace se zvyšuje i cestování segmentu seniorů a zvyšující se dostupnost určitých míst umožňuje cestovat handicapovaným lidem.

Mezi stávající trendy v oblasti cestovního ruchu v chráněných územích můžeme zařadit neustálý nárůst návštěvníků. Do budoucna se počítá ještě s dalším růstem. Proto je zapotřebí posílit a zviditelnit management chráněných území. Je nutné zlepšit plánování a snažit se více spolupracovat s aktéry a zástupci cestovního ruchu. S rostoucím zájmem o vzdělání roste i počet vzdělaných osob. Tito lidé mají samozřejmě vyšší příjmy a zároveň očekávají nejen kvalitní a dobré služby, ale chtějí se i na svých cestách obohatit novými znalostmi. Mezi tuto formu můžeme zahrnout geoturismus či ekoturismus.

Stárnutí populace vyvolává poptávku po vyšší kvalitě nabízených služeb (ubytování, stravování, doprava). Zvyšuje se počet návštěvníků, kteří si před příjezdem do dané lokality zjišťují informace ještě před odjezdem do dané destinace doma. Navštěvují jak webové stránky dané lokality, tak si zjišťují reference jiných cestovatelů či

cestovatelských portálů, kde se jim většinou dostane i doporučení, kam zajít, co vidět, kde člověk nesmí chybět, atd. Na webových stránkách se návštěvníci dozvědí i to, jak se mají v chráněných oblastech chovat, najdou tam návštěvnické řady, kodexy, dopady turismu, a možnost jak snížit negativní efekty na přírodu a krajinu.

Pokud shrneme trendy cestovního ruchu v CHKO, můžeme říci, že je zde význačný zájem o rekreační a poznávací pobyty v přírodě. Roste zájem o aktivity spojené s přírodním prostředím. Očekává se výrazný nárůst návštěvníků a je důležité začít plánovat spolupráci jednotlivých účastníků, aby nedocházelo k přetížení území.¹⁸ Se zrychlujícím se životním stylem roste počet kratších dovolených a dovolených na prodloužený víkend. Roste poptávka po zážitcích a dobrodružství. Zvyšuje se počet tzv. gurmánských dovolených, kdy je cílem poznat regiony a jednotlivá místa díky konzumaci místních produktů (pokrmů a nápoje).

2.3 Cestovní ruch v CHKO

Tradice chránit přírodu se v ČR datuje již od středověku. Původně šlo především k ochraně a zachování loveckých revírů. Rozvoj ochrany přírody, jak ho zčásti známe dnes je spjat se vznikem Československa. A samostatně v ČR po rozdělení vznik zákon č 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. Ochrana přírody a krajiny neprobíhá pouze prostřednictvím státu, ale podílí se na tom i nevládní organizace a samotní občané a právnické osoby.

Chráněné území může vzniknout dvěma způsoby. Nejpravděpodobnější je iniciativa státu. Druhá možnost je díky soukromým osobám, které koupí pozemky. Chráněné území můžeme definovat jako:

„území, které je jedinečné nebo velmi významné pro svou přírodní, estetickou a kulturní hodnotou a s různým stupněm kvalitativních, respektive kvantitativních omezení antropogenních činností.“¹⁹

V ČR je vytvářena síť zvláště chráněných oblastí, do které se dle velikosti řadí velkoplošná (národní parky a CHKO) a maloplošná území (NPR, PR, NPP, PP).²⁰ V ČR

¹⁸ ZELENKA, Josef a Pavel ROUS. Udržitelný cestovní ruch: Management cestovního ruchu v chráněných územích. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-244-7.

¹⁹ PÁSKOVÁ, Martina. Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008, 298 s. ISBN 978-807-0416-587

²⁰ ČIHAR, Martin. Ochrana přírody a krajiny 1: územní ochrana přírody a krajiny v České republice. Praha, 1998. s. 6. ISBN 80-7066-509-4.

se nachází celkem 25 CHKO, jejichž seznam je uveden v příloze č. 2 Chráněné krajinné oblasti v České republice. V této příloze je také uvedena celková rozloha a rok vyhlášení daných CHKO. CHKO je podle zákona dále charakterizována jako

*„oblast s velkým podílem lesů, travních ekosystémů, význačným podílem mimolesních dřevin a různých typů historických památek o osídlení dané oblasti“.*²¹

CHKO jsou řazena do 4 zón dle možnosti hospodářského využití daného území. Tyto zóny jsou zaváděny hlavně kvůli ochraně přírody a pro zachování optimální ekologické funkčnosti daného místa.²²

V zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny jsou určeny ochranné podmínky. V CHKO jsou zřízeny minimálně 3 zóny, přičemž v první zóně je uveden nejprísrnější režim. Ministerstvo životního prostředí vymezuje a může měnit jednotlivé zóny vyhláškou.

Dle § 26 zákon 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny je v CHKO zakázáno tábořit či rozdělávat ohně, vyhazovat odpad, pobývat s motorovými vozy mimo místa, která jsou tomuto účelu vyhrazena, rozšiřovat nepůvodní druhy rostlin a také živočichů, nesmí se používat toxické návnady při výkonu myslivosti a provádět posypy pomocí chemikálií a v neposlední řadě se na území CHKO nesmí pořádat automobilové nebo motocyklové závody a soutěže. Další restrikce přibývají se zonací dané CHKO. Dále má také Správa CHKO možnost v první zóně omezit nebo zakázat vstup, pokud hrozí nebezpečí poškození území nadměrným počtem návštěvníků.

²¹ ČIHAŘ, Martin. Ochrana přírody a krajiny 1: územní ochrana přírody a krajiny v České republice. Praha, 1998. s. 78. ISBN 80-7066-509-4

²² PRIMACK, Richard B. – KINDLMANN, Pavel – JERSÁKOVÁ, Jana. Biologické principy ochrany přírody. Praha, 2001. s. 199. ISBN 80-7178-552-0

3 Železné hory

Železné hory, jak již název napovídá, je území, které se může pyšnit neopakovatelným krajinným rázem. Jak říkají někteří lidé, nachází se zde učebnice geologie pod širým nebem. Na území jsou zastoupeny téměř všechny geologické útvary, které lze nalézt v České republice.

Tato kapitola je zaměřena především na charakteristiku vybrané oblasti. Jsou zde zhodnoceny základní údaje, přírodní předpoklady, demografická charakteristika a také životní prostředí v oblasti Železných hor. Poslední podkapitola je věnována materiálně-technické základně území CHKO.

3.1 Základní charakteristika území

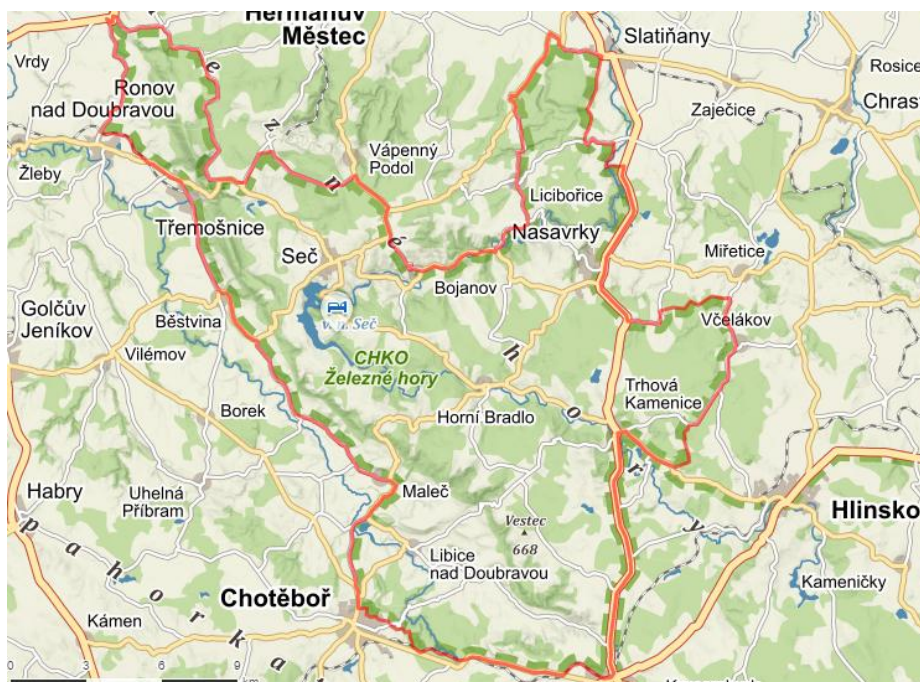
Železné hory zaujímají svou rozlohou 762 km². Oblast CHKO Železné hory se rozprostírá na území 284 km² v okresech Chrudim a Havlíčkův Brod v Pardubickém kraji. Přípravy na vyhlášení této oblasti započaly již roku 1976, od této doby se projednávalo s orgány státní správy. CHKO byla zřízena vyhláškou Ministerstva Životního prostředí č. 156/91 Sb. z 27. března 1991. Od roku 1993 dostává Správa finanční prostředky na údržbu chráněných území, značení hranic a značení naučných stezek. Postupně se do péče o chráněná území připojují nevládní organizace jako například Brontosaurus Pardubice, Společnost přátel Železných hor, obecní úřady v Nasavrkách, Trhové Kamenici a firmy, které se zabývají ekologickou činností jako například Ekofirma Roušaf, Pavlas, Musil, atd.

3.1.1 Geografická poloha

Území CHKO Železné hory se nachází ve střední části Železných hor a v severním okraji Hornosázavské pahorkatiny, která se táhne od Dlouhé meze. Dle obrázku č. 2 CHKO Železné hory, je možné CHKO omezit z jihu městy Chotěboří a Ždírcem nad Doubravou, na východě Hlinskem, na západě městy Třemošnice, Ronov nad Doubravou a Podhořany a na severu městem Slatiňany.²³

²³FALTYSOVÁ, Helena a František BÁRTA. Pardubicko. Brno: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. ISBN 80-860-6444-1.

Obrázek 2 CHKO Železné hory

Zdroj: Mapy.cz

CHKO se nachází se výšce od 268 do 688 metrů nad mořem. Již samotný název vypovídá o příkrostiti jednotlivých svahů. A přívlastek Železné vyznačuje hojně rudné bohatství tohoto území. Dříve se zde i těžilo.²⁴

3.1.2 Geologické vymezení

Díky svébytnému složení patří Železné hory k jednomu z nejpestřejších pohoří v naší republice. Již v letech 1879 vyšel v časopise Osvěta článek Horopisný nástin Železných hor, kde se český geolog prof. Jan Krejčí zmiňoval o dělení Železných hor na 7 typů jednotek s geologickými znalostmi. Z geomorfologického hlediska patří Železné hory do Českomoravské vrchoviny. Jsou zde zastoupeny skoro všechny geologické formace počínaje starohorami až po prahory, což dohromady čítá kolem 2,5 miliardy let. Jako jedno z nejstarších míst můžeme označit lokalitu u Podhořan a Březinky, kde jsou naleziště těch nejstarších hornin. Sedimenty z prvohor, jako je černá břidlice či křemenec je k nalezení u Míčova a Kraskova. Z druhohor se zde nachází pískovce, slepence a opuky. Ve třetihorách se zde utvářel reliéf, který známe z dnešní doby.

²⁴DIBELKOVÁ, Irena a Hana KOLÁŘOVÁ. Železné hory: ekologie - hrozba i naděje. Praha: Olympia, 2004. Průvodce po České republice (Olympia). ISBN 80-703-3835-0

Čtvrtohory jsou charakteristické pro Železné hory erozními procesy, kdy se na území postupně vystřídalo několik dob ledových.²⁵

3.1.3 Klimatické poměry

Klimatické podmínky se výrazně neliší od podmínek celé České republiky ve stejných nadmořských výškách. Řadí se k mírně teplým a vlhkým oblastem. V údolích nastávají největší rozdíly mezi ranními a odpoledními teplotami. Mezi nejteplejší měsíc se řadí červenec s průměrnými teplotami okolo 15-16° a naopak mezi nejchladnější se řadí leden s průměrnými teplotami mezi -3,5-4°. Roční teplota klesá s nadmořskou výškou o zhruba 0,63°C na 100 metrů. Úhrn srážek se ročně pohybuje mezi 700-860 mm. Díky malé nadmořské výšce se v Železných horách nevytváření mrakové inverze, ale jen slabé mlhové inverze v údolích.²⁶

3.1.4 Vodstvo

Největším vodním tokem tohoto území je jistě řeka Chrudimka, která má délku 108 km. Zhruba třetina řeky protéká v CHKO Železné hory. Řeka pramení nedaleko Filipova ve Žďárských vrších a celá třetina protéká právě CHKO Železné hory. Díky tomu odvodňuje celou střední a také severní část území. Do Železných hor vtéká u Trhové Kamenice. Dále se klikatí územím a to díky vyzdvižení Železnohorského hřbetu v geologické minulosti. U Práčova Chrudimka ztrácí svůj typický ráz a v poklidu dál teče směrem k Pardubicím, kde se vlévá do Labe. Na řece Chrudimce jsou vybudovány dvě soustavy přehrad – Sečská přehrada a přehrada u Křižanovic. První výše zmíněná Sečská má kolem 194 ha a její stavba byla dokončena v roce 1935. Později zde byla vybudována vodní elektrárna. Nyní slouží především k letním rekreacím. Přehrada u Křižanovic je z roku 1952 a je zdrojem vody pro Chrudim – Pardubice. V povodí Chrudimky se nachází celkem 63 rybníků.

²⁵HRUŠKA, Jiří. Železné hory: Geomorfologie a geoekologie Železných hor se zvláštním zřetelem na CHKO Železné hory. Hlinsko, 2000. Studie

DIBELKOVÁ, Irena a Hana KOLÁŘOVÁ. Železné hory: ekologie - hrozba i naděje. Praha: Olympia, 2004. Průvodce po České republice (Olympia). ISBN 80-703-3835-0

²⁶HRUŠKA, Jiří. Železné hory: Geomorfologie a geoekologie Železných hor se zvláštním zřetelem na CHKO Železné hory. Hlinsko, 2000. Studie

DIBELKOVÁ, Irena a Hana KOLÁŘOVÁ. Železné hory: ekologie - hrozba i naděje. Praha: Olympia, 2004. Průvodce po České republice (Olympia). ISBN 80-703-3835-0

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky: Klimatické poměry [online]. [cit. 2016-11-13]. Dostupné z: <http://zeleznehory.ochranaprirody.cz/charakteristika-oblasti/klimaticke-pomery/>

Významnou řekou Železných hor je řeka Doubrava. V CHKO Železné hory má délku 10 km. Na řece je postavena přehrada Pařížov, která má zabráňovat záplavám při zvýšenému průtoku vody. Horní a střední část povodí Doubravy má velice kvalitní podzemní vody, které využívá široká veřejnost. Do 2. světové války se Chrudimka řadila k málo kontaminovaným řekám, ale od 50. let se kvalita vody zhoršovala.

Další řeky, které na území CHKO Železné hory pramení, mají typický horský ráz. Jsou krátké, a díky jejich délce nejsou znečištěné a tak se mohli stát domovem pro vzácné organismy. Na jihu se nacházejí důležité prameny podzemních vod pro tuto oblast. Stáří některých vod se pohybuje v rozmezí až desetitisíců let. Vše záleží na tom, jak dlouho voda samotnými sedimenty putovala. V Železných horách se v roce 2014 vyhloubilo několik vrtů, které dosáhly až na dno bývalého moře. To vše proto, aby se zjistilo, kolik vody se může z opuk a pískovců odebrat.²⁷

V oblasti CHKO Železné hory je dlouhodobým cílem zvýšení retenčních schopností povrchových vod, ochrana stávajících ekosystémů a také nakládat s krajinou v duchu udržení současné kvality hlavně podzemních vod.²⁸

3.1.5 Rostlinstvo a živočišstvo

V Železných horách se vyskytuje přes 1200 druhů vyšších rostlin. Rostliny nerostou samostatně, ale ve společenstvech dalších druhů. V CHKO Železné hory bylo zjištěno 52 přírodních společenství, což je přes polovinu všech známých společenství v ČR. Mezi nejznámější přírodní společenstva řadíme lužní lesy.

V CHKO Železné hory nalezneme 44 zvláště chráněných druhů rostlin včetně hub. Z toho se 5 nachází v kategorii kriticky ohrožených, 21 druhů silně ohrožený a 18 ohrožených. Mezi nejvýznamnější řadíme populaci vzácných mokřadních a lučních druhů, jako jsou vrba borůvková, hořec hořepník, mečík a všivec bahenní. Základním předpokladem pro další rozvoj je udržení si a zachování ochrany jednotlivých stanovišť. Dlouhodobým cílem v této oblasti je zachování si druhové diverzity jednotlivých rostlin.

²⁷ Průvodce geologií Železných hor: Hydrologie. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2014. ISBN 978-80-87457-96-2

DIBELKOVÁ, Irena a Hana KOLÁŘOVÁ. Železné hory: ekologie - hrozba i naděje. Praha: Olympia, 2004. Průvodce po České republice (Olympia). ISBN 80-703-3835-0

²⁸ MŽP: Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Železné hory na období 2011 – 2020

Pokud se podíváme na živočichy, tak zde žije 138 zvláště chráněných druhů a to jak bezobratlých tak i obratlovců. Nachází se zde typičtí zástupci oblastí středoevropských smíšených hájů a lesů. Nicméně se po poslední době ledové změnila krajina a s tím i složení místní fauny. Jsou zde zaznamenány nové druhy jako například krkavec velký, hýl rudý či volavka popelavá.

Fauna Železných hor se řadí k jednomu z druhově nejpestřejších složek krajiny. Dlouhodobým cílem je zachování a zlepšování současné rozmanitosti biotopů, pestrosti krajiny a daného území dané jako základ pro předpoklad diverzity živočichů v CHKO Železné hory. Ze strany CHKO Železné hory je snaha o stabilizaci a rozvoj populací zvláště chráněných druhů, které žijí volně v přírodě.²⁹

3.1.6 Demografické vymezení

Oblast Železných hor byla od pradávna velice oblíbená. Díky výhodné poloze Železných hor (Českomoravská vrchovina, Polabská nížina), se zde již od doby bronzové a železné nacházejí první zmínky o osídlení.

O přítomnosti Keltů se můžeme přesvědčit v Hradišti u Nasavrk. Pravděpodobně sem Kelty přilákalo velké množství železa, zlata, grafitu a dalších surovin. Dále se zde nachází několik středověkých tvrzí a osad, díky kterým touto krajinou mohli vést zemské stezky. Od 10. století se zde nachází již trvalé osídlení. Ve 13. století byly postaveny první hrady a zámky. Dodnes je možné nalézt v terénu rozvaliny Sokolohradu. Mezi nejvýznamnější se ovšem řadí zřícenina hradu Lichnice, hrad Oheb, později zámky ve Žlebech a ve Slatiňanech.³⁰

Železné hory sehrály významnou roli při 2. světové válce, kdy napomáhaly partyzánským oddílům. Dnes si můžeme připomenout tyto události u mnohých pomníků. Některé vesnice se pyšní dodnes velice dobře dochovanými roubenými

²⁹ MŽP: Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Železné hory na období 2011 – 2020; JIRÁSEK, Jaroslav. Nejcenější plochy Železných hor: Utváření sídel a lidové stavby v proměnách staletí. Nasavrky: [Společnost přátel Železných hor], 1995. ISBN 80-902-0520-8

³⁰ ŠTĚPÁN, Luděk a Pavel ROUS. Železné hory: Utváření sídel a lidové stavby v proměnách staletí. Heřmanův Městec - Nasavrky: Grantis pol. s r. o., 2005. ISBN 80-86619-11-7
DIBELKOVÁ, Irena a Hana KOLÁŘOVÁ. Železné hory: ekologie - hrozba i naděje. Praha: Olympia, 2004. Průvodce po České republice (Olympia). ISBN 80-703-3835-0

domky, hospodářstvími či církevními stavbami. Jak dříve vypadaly jednotlivé vesnice, ukazuje skanzen Veselý kopec.³¹

Pro aktuální demografický stav obyvatelstva je využita databáze a statistika ČSÚ. Jelikož se ČSÚ podrobně nevěnuje oblasti CHKO Železné hory, bylo vybráno celkem 51 měst, městysů a obcí v CHKO Železné hory. Z tabulky ČSÚ Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2016 byla vyhledána daná místa a údaje seřazeny do tabulky, která je přílohou této diplomové práce jako příloha č. 3 Demografie CHKO Železné hory. Vybraná území se nacházejí v okresech Chrudim, Havlíčkův Brod a Pardubice.

Dle této přílohy můžeme vidět demografické rozložení ve sledované oblasti. Celkem zde žije 65 144 obyvatel k 1. 1. 2016. O něco málo převažují ženy, a to konkrétně o 714 osob. V CHKO Železné hory žije tedy 32 232 mužů s průměrným věkem 42 let a 32 912 žen s průměrným věkem 44,5 let. Celkový průměrný věk dané oblasti je 43,3 let.³²

3.2 Společensko-kulturní předpoklady

Přírodními předpoklady se dále bude zabývat kapitola 4 Ochrana přírody a krajiny, CHKO Železné hory, konkrétně podkapitola 3.3 Maloplošná zvláště chráněná území. Proto je tato podkapitola zaměřena na kulturně-historické předpoklady.

Hrady a zámky

Na území Železných hor se již od nepaměti usazovali lidé a stavěli si svá sídla. K nejstarším se řadí Lichnice. Je to zřícenina hradu ze 13. století. V dnešní době tvoří dominantu krajiny Železných hor. Další významnou památkou je zřícenina hradu Oheb u Sečské přehrady. U Rabštejnské Lhoty se nachází malá zřícenina stejnojmenného hrádku Rabštejn z 16. století. Mimo pozůstatků hradů nalezneme v Železných horách větší počet menších zámků, které většinou vznikly přestavěním starších hradů nebo

³¹Veselý kopec: muzeum v přírodě [online]. [cit. 2016-11-14]. Dostupné z: <https://www.vesely-kopec.eu/cs/o-veselem-kopci>

³²Český statistický úřad: Počet obyvatel v obcích - k 1.1.2016 [online]. 2016 [cit. 2016-11-14]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich>

tvrzí. Nejznámější je státní zámek Žleby či zámek ve Slatiňanech. Mezi další můžeme zařadit zámky v Hostačově, Nasavrkách, Choltice či Heřmanově Městci.³³

Městská a lidová architektura

Města prošla historickým vývojem především podél obchodních cest. Některá města byla obehnaná hradbami kvůli bezpečnosti. Často jejich vývoj omezovaly požáry či útoky nepřátelských vojsk. Obchodním a průmyslovým centrem se stávala města kolem 19. století a ve 20. století byla jejich charakteristika pozměněna panelovou výstavbou. Historické centrum, jak jej známe dnes, se může pyšnit město Chrudim s měšťanským domkem u Mydláře. S židovskou kulturou se dnes můžeme setkat ve městě Heřmanův Městec. Městskými památkovými zónami byla vyhlášena centra měst Chrudim a Heřmanův Městec.

Církevní památky

Oblast Železných hor je také bohatá na církevní památky. Nejstarším kostelem je hřbitovní kostel svatého Kříže z 12. století nad údolím řeky Doubravy v Ronově nad Doubravou. Další kostel nalezneme v Libici nad Doubravou. Kostel byl dříve románský, v pozdějších letech barokně přestavěný. Přímo v Chrudimi můžeme nalézt kostely svatého Michala a Kateřiny. Nádhernou ukázkou čistého barokního slohu je kostel svatého Bartoloměje v Heřmanově Městci, který je vyhlášený kulturní památkou. V Nasavrkách je postaven původně gotický kostel sv. Jiljí, který byl v 18. století barokně přestaven. Ve Včelákově nalezneme významné obrazy malíře Schmidta v kostele sv. Máří Magdaleny. V tom samém kostele můžeme obdivovat sochu sv. Jana Nepomuckého z roku 1740. V obci Vysočina je k vidění hřbitovní kostel sv. Mikuláše postavený na konci 16. století. Na hřbitově se nachází soubor litinových křížů, které byly vyrobeny v nedalekých hutích ve Starém Ransku. V Bojanově se dříve těžil vápenec a je zde kostel sv. Víta z roku 1730. V blízkosti kostela je zvonice s dřevěným bedněním postavená na základech bývalé obranné bašty.³⁴

Muzea

Mezi nejznámější muzea v této oblasti se řadí Hippologické muzeum ve Slatiňanech. Je umístěno v renesančním zámku a hlavním cílem je seznámení návštěvníků s vývojem

³³DIBELKOVÁ, Irena a Hana KOLÁŘOVÁ. Železné hory: ekologie - hrozba i naděje. Praha: Olympia, 2004. Průvodce po České republice (Olympia). ISBN 80-703-3835-0

³⁴PODHORSKÝ, Marek. Pardubický kraj. Praha: Freytag, 2004. Průvodce na cesty (Freytag. ISBN 80-731-6077-3.

koní. V muzeu se snaží představit koně jako největšího pomocníka a pro člověka nepostradatelného. Jedná se o jednu z největších expozic svého druhu na světě. V Železných horách v Chrudimi je celosvětově známé muzeum loutkářství.³⁵

Akce

V CHKO Železné hory se během roku koná několik kulturních a sportovních akcí. Tyto akce představují lákadlo pro turisty. Velký potenciál mají především akce prezentující místní řemesla, zvyky, výrobky či produkty.

Nejvíce akcí se každoročně koná v Chrudimi. Jedná se o akce Loutkářská Chrudim, Rallye Železné hory, MTH Manitou Železné hory, Salvátorská pout' či Folklorní festival Obžínky. Dále například Lunghasad konaná v Nasavrkách, kde se návštěvník setká s keltskou slavností léta, zažije začátek sklizně v doprovodu hudebních vystoupení a ukázkou tradičních keltských řemesel.³⁶ Tradiční akce Slatiňanské pozastavení, které je pořádáno ve spolupráci zámku a města Slatiňany a Národním hřebčínem v Kladrubech nad Labem. Je to den spojený s hudbou, tancem, hrami pro děti a možností prohlédnout si hřebčín a zámek.³⁷ Čwachták fest pořádaný v Třemošnici, který bude již po šesté hostit různé hudební skupiny z ČR.³⁸ Mezi další akce patří Folk na Lichnici³⁹ nebo Bartolomějská pout' v Heřmanově Městci.⁴⁰

3.3 Materiálně technická základna

Velká koncentrace jak přírodních tak i historických památek CHKO Železné hory motivuje turisty k návštěvě. Území se nachází v okolí větších měst jako Chrudim, Pardubice a také například Kolín či Kutná Hora. Rekreační je zde velice vhodná a na některých místech i rozšířená, nicméně se musí brát v potaz přírodní a krajinné hodnoty. Nesmí docházet k narušování či ničení. Návštěvník zde může využít jak krátkodobých aktivit, mezi které řadíme turistiku, lyžování či cykloturistiku, tak i dlouhodobé aktivity jako je rekreace u Sečské vodní nádrže.

³⁵DIBELKOVÁ, Irena a Hana KOLÁŘOVÁ. Železné hory: ekologie - hrozba i naděje. Praha: Olympia, 2004. Průvodce po České republice (Olympia). ISBN 80-703-3835-0

³⁶Lunghasad: Lunghasad, festival keltské kultury, Nasavrky 28. - 29. 7. 2017 [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <http://www.lunghasad.cz/>

³⁷Slatiňany: Slatiňanské pozastavení a Den koní [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <https://www.zamek-slatinany.cz/cs/akce/8515-slatinanske-pozastaveni-a-den-koni>

³⁸Čwachták fest: Informace [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <http://cwachtakfest.cz/informace.html>

³⁹Folk na Lichnici: Aktuality [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <http://www.folknalichnici.cz/index.php>

⁴⁰Bartolomějská pout': Heřmanův Městec [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <http://www.hermanuv-mestec.cz/volny-cas/bartolomejska-pout/>

K tomu, aby bylo možné vykonávat cestovní ruch je zapotřebí kvalitního zázemí a dobré dostupnosti pro návštěvníky tohoto místa. K využívání atraktivit cestovního ruchu je nutné mít dobrou ubytovací, stravovací a dopravní základnu.⁴¹

3.3.1 Ubytovací zařízení

Služby ubytovacích zařízení umožňují turistům setrvat v dané lokalitě i několik dní. Samotná zařízení se dělí do kategorií dle metodiky Hotel Stars a to: hotel, motel, penzion, hotel, specifická hotelová zařízení a ostatní kategorie ubytovacích zařízení (ubytování v soukromí, kempech, turistických ubytovnách nebo chatových osadách).⁴²

Je nutné brát zřetel hlavně na dostatečné množství ubytovacích zařízení a na jejich kvalitu. Což v CHKO Železné hory je problémem. Nachází se zde vcelku dostatečné pokrytí ubytovacími službami, nicméně jejich kvalita je nízká. Turista se i možná proto často rozhoduje o ubytování mimo CHKO v jejím blízkém okolí.⁴³

Mezi 2 hlavní osady a turisty nejvyhledávanějším ubytováním této lokality, patří osady u Sečské přehrady a u Kraskovských rybníků s celkovou kapacitou cca 1 440 chat.

Objekty hromadné rekreace se v CHKO Železné hory vyskytují velmi zřídka (kapacita pouze 2000 lůžek) a to hlavně ve městech.⁴⁴ Největší ubytovací kapacitu nabízí Kongres hotel Jezerka na Seči. Hotel má 230 lůžek a 8 sálů pro konání kongresů a zaměřuje se také na wellness turistiku. Hotel EA Kraskov se také zaměřuje na kongresovou turistiku. Tento hotel nabízí 45 pokojů s 96 lůžky. Hotel Jezerka a Kraskov se zaměřují především na svou vlastní propagaci a propagaci svých komplexních služeb.

Mezi další hotely v oblasti patří Hotel Penzion Filippi (Ždírec nad Doubravou – 60 lůžek), Hotel Bohemia (Chrudim – 105 lůžek), Penzion na Hájence (Slatiňany – 3 pokoje).⁴⁵

⁴¹ORIEŠKA, Ján. Technika služeb cestovního ruchu. Praha: Idea servis, 1999. ISBN 80-859-7027-9.

⁴²Oficiální jednotná klasifikace ubytovacích zařízení ČR 2015-2020: Metodika [online]. Praha [cit. 2017-03-21]. Dostupné z: http://www.hotelstars.cz/resources/files/metodika%202015-2020-13_5.pdf

⁴³SPRÁVA CHKO ŽELEZNÉ HORY (2010b): Rozbory Chráněné krajinné oblasti Železné hory ke 30. 6. 2010 AOPK ČR, Praha, 180 s

⁴⁴SPRÁVA CHKO ŽELEZNÉ HORY (2010a): Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Železné hory na období 2011-2020. AOPK ČR, Praha, 44 s.

⁴⁵Booking: Restaurace a Penzion na Hájence [online]. [cit. 2017-03-21]. Dostupné z: <http://www.booking.com/hotel/cz/restaurants-and-pensions-hajence.cs>

3.3.2 Stravovací zařízení

Stravovací zařízení zabezpečují pro návštěvníky a turisty základní a doplňkové stravovací služby. Často bývají spojovány se společenským vyžitím. Jejich kvalita je důležitým prvkem pro návštěvníka dané destinace. V CHKO Železné hory se nachází vcelku nízká vybavenost v obcích. Jsou zde spíše malé obce a některé ani žádné stravovací zařízení nemají. Větší obce a města nabízejí pohoštění především formou restaurací a v dnešní době velice populárních pizzerií. V těchto větších lokalitách se můžeme setkat i s kavárnou či cukrárnou.⁴⁶

3.3.3 Dopravní infrastruktura

Doprava slouží návštěvníkům k překonání vzdálenosti z místa trvalého bydliště do místa realizace samotného cestovního ruchu. Návštěvníci využívají dopravy i při pohybu během rekreace anebo může být doprava samotným motivem pro účast na cestovním ruchu.

Jednou z nejstarších druhů dopravy je doprava železniční. Železnice má možnost přepravit větší počet osob, relativně v pohodlí a bezpečí. V Železných horách se nachází celkem pět železničních tratí, nicméně samotnou CHKO přímo nekřížují. Železniční trať z Pardubic do Havlíčkova Brodu vede pouze 4,5 km jižní hranicí CHKO. Dále je zde trať z Čáslavi do Třemošnice, která v Třemošnici končí. Obě tyto trasy nemají frekventovaný provoz a slouží návštěvníkům především v letních měsících, a to hlavně k přiblížení se destinaci.⁴⁷

Autobusová doprava není v CHKO příliš frekventovaná. Nicméně se zde návštěvníci mohou setkat jak s dálkovými, regionálními tak i místními autobusy. Obslužnost se stále snižuje, díky rušení některých autobusových spojů. Díky turistům je v období od května do září posílen provoz některých linek a to především o víkendech a státních svátcích cyklobusy.⁴⁸

⁴⁶ GALVASOVÁ, Iva. Průmysl cestovního ruchu [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2008 [cit. 2017-03-21]. ISBN 978-80-87147-06-1.

⁴⁷ ŠTĚPÁN, Luděk a Pavel ROUS. Železné hory: Utváření sídel a lidové stavby v proměnách staletí. Heřmanův Městec - Nasavrky: Grantis pol. s r. o., 2005. ISBN 80-86619-11-7

⁴⁸ Bus Portal: Cyklobusy vyjedou již 3. května [online]. [cit. 2017-03-21]. Dostupné z: <http://www.busportal.cz/modules.php?name=article&sid=4675>

Nejvíce rozšířenou dopravou v ČR je doprava silniční. Nejjednodušeji se tedy návštěvníci dostanou do CHKO Železné hory protíná pouze jedna silnice I. třídy a to č. I/37, která zasahuje pěti kilometry od Nové Vsi do Trhové Kamenice a protíná Pardubický, Královéhradecký kraj a kraj Vysočina. V severozápadním cípu protíná hranici CHKO silnice č. I/17 v délce 0,7 km. Tato silnice vede z Čáslavi do Chrudimi. Ač je zde špatná dopravní infrastruktura, návštěvníci mohou využít 5 silnic II. třídy, několik silnic III. třídy a další místní komunikace. Za problémový je uváděn úsek na silnici č. 337 z Podhradí do Třemošnice, který prochází NPR Lichnice-Kaňkovy hory. Jedná se především o solení této komunikace v zimních měsících.⁴⁹

⁴⁹MŽP: Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Železné hory na období 2011 – 2020 dostupné z http://drusop.nature.cz/ost/archiv/plany_pece/ug_file.php?RECORD_ID=23719

4 Ochrana přírody a krajiny v CHKO Železné hory

Tato kapitola dokumentuje ochranu přírody a krajiny v CHKO Železné hory. Jsou zde uvedeny jednotlivé maloplošně zvláště chráněná území a také upřesněn cestovní ruch charakteristický pro tuto oblast a jeho šetrné formy.

CHKO Železné hory se dělí do 4 zón. Jednotlivé zóny je možné vidět v příloze č. 4 Zóny CHKO Železné hory. Úlohou těchto 4 zón je především zachovávat příznivý stav přírody, kultury a i historického prostředí. Snaží se vytvářet lepší předpoklady pro možné zlepšování. V CHKO Železné hory se dbá na ochranu reliéfu, cenných ekosystémů, krajiny, snahu ochránit typicky historické stavby a kulturní památky.

První vyhlášení zón proběhlo v roce 1991 při vyhlášení CHKO. Poslední dostupná informace ohledně změny zón je z vyhlášky Vymezení zón ochrany přírody CHKO Železné hory a o změně vyhlášky č. 156/1991 Sb. o zřízení chráněné krajinné oblasti Železné hory. V tabulce číslo 2 Velikost zón v CHKO Železné hory je vidět vyměření zón z roku 1991 a poté nové vyměření zón z roku 2016.

Tabulka 2 Velikost zón v CHKO Železné hory

Porovnání zón v CHKO	ukazatel	I. zóna	II. zóna	III. zóna	IV. zóna
Zonace z roku 1991	ha	292	1 263	18 699	8 283
	%	1,0	4,4	65,5	29,0
Nová zonace 2016	ha	1 759	5 188	20 675	857
	%	6,2	18,2	72,6	3,0

Zdroj: AOPK ČR (2017)

4.1 Maloplošná zvláště chráněná území

4.1.1 Národní přírodní památka

Národní přírodní památka (dále jen NPP) je v zákoně č. 144/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny v § 35 charakterizována jako:

Přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický útvar, naleziště nerostů nebo vzácných či ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s národním nebo mezinárodním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk, může orgán ochrany přírody vyhlásit za národní přírodní památku.

V CHKO Železné hory najdeme 1 NPP a to Kaňkovy hory (do roku 2016 Národní přírodní rezervace Lichnice – Kaňkovy hory).

4.1.2 Přírodní památka

Podle § 36 zákona č. 144/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny je přírodní památka (dále jen PP):

Přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický útvar, naleziště vzácných nerostů nebo ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s regionálním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk.

V CHKO Železné hory se nachází celkem 10 PP a to:

- PP Boušovka (1,14 ha),
- PP Buchtovka (5,5634 ha)
- PP Chuchelská stráň (1,8223 ha),
- PP Kaštanka (1,02 ha),
- PP Na Obůrce (1,4094 ha),
- PP Na skalách (3,8962 ha),
- PP Písník U Sokolovce (0,3 ha),
- PP Polánka (0,315 ha),
- PP Upolíny u Kamenice (1,96 ha),
- PP V Koutech (0,5053 ha).⁵⁰

4.1.3 Přírodní rezervace

Dle § 33 zákona č. 144/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny je přírodní rezervace (dále jen PR):

⁵⁰CHKO Železné hory: Základní údaje [online]. [cit. 2017-01-26]. Dostupné z: http://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/zchru/index.php?frame&SHOW_ONE=1&ID=2338

menší území soustředěných přírodních hodnot se zastoupením ekosystémů typických a významných pro příslušnou geografickou oblast.

V CHKO Železné hory se nachází celkem 15 PR:

- PR Hubský (11,5 ha),
- PR Krkanka (98,103 ha),
- PR Maršálka (8,076 ha),
- PR Mokřadlo (13,3078 ha),
- PR Oheb (26,46 ha),
- PR Polom (20,2424 ha),
- PR Spálava (28,9176 ha)
- PR Strádovka (45,2829 ha),
- PR Strádovské Peklo (87,32 ha),
- PR Svatomariánské údolí (13,5278 ha),
- PR Údolí Doubravy (92,065 ha),
- PR Vápenice (41,848 ha),
- PR Vršovská olšina (19,5959 ha),
- PR Zlatá louka (11,3352 ha),
- PR Zubří (28,4977 ha).⁵¹

4.1.4 Památné stromy

Památné stromy jsou v evidenci v Ústředním seznamu ochrany přírody, který spravuje Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Stromy jsou vyhlášené nebo smluvně chráněné. Jsou zde zaznamenány popisy, místo růstu stromu a dále ochranné pásmo. V terénu jsou stromy označovány tabulkami se státním znakem ČR a nápisem „*památný strom*“. Mezi hlavní kritéria pro vyhlášení patří například vzrůst a stáří stromu.

V oblasti CHKO Železné hory se nachází celkem 12 lokalit s památnými stromy:

- Duby u Chotěboře,
- Jilm habrolistý na Přemilově,
- Kaštanovník setý,

⁵¹CHKO Železné hory: Základní údaje [online]. [cit. 2017-01-26]. Dostupné z: http://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/zchru/index.php?frame&SHOW_ONE=1&ID=2338

- Klokočovská lípa,
- Lánská lípa,
- Lípa na Lipce,
- Lípa velkolistá v Kameničkách,
- Smrk ztepitý ve Slavicích,
- Spálavská lípa,
- Svárovská lípa - Maruška,
- Stikovská lípa,
- Žižkův dub.⁵²

Památný strom Lípa na Lipce se stal v roce 2016 vítězen ankety Strom roku. Lípa má odhadovanou dobu stáří kolem 800 let a obvod kmene 900 centimetrů.⁵³

4.2 Charakteristika cestovního ruchu v CHKO Železné hory

CHKO Železné hory nabízí pestrou škálu využití pro návštěvníky. Mohou se zde rekreovat nebo vyrazit za poznáním tohoto krásného území.

CHKO se snaží rozvíjet šetrné využití, a proto zde návštěvníci najdou jak místa pro sport, rekreaci, poznání historie hradů i zámků a zároveň snahu o uchování přírody a krajiny. Některá území jsou zvláště chráněna a je potřeba zde respektovat omezení, která spočívají ve sběru přírodních plodin, chůze po vyznačených cestách, nesmí se narušovat skalní výchozy či rušit v hnízdištích zvíř.

Tato oblast není ještě plně doceněna nýbrž má výborné předpoklady k dalšímu rozvoji a to především pro oblasti Chrudimska, Pardubicka či Kolína. V CHKO Železné hory mají převažující roli hlavně jednodenní rekreační aktivity či aktivity víkendové jako je chataření a chalupaření. Pobyty na více dní jsou situovány do okolí vodní nádrže Seč. Mezi nejčastější aktivity se řadí turistika, cykloturistika a hippoturistika. Tedy téměř všechny šetrné formy udržitelného rozvoje. Nejfrekventovanější období pro návštěvy je letní sezóna (období prázdnin). V zimní sezóně je zde možné využít lyžařské trasy,

⁵²CHKO Železné hory: Základní údaje [online]. [cit. 2017-01-26]. Dostupné z: http://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/zchru/index.php?frame&SHOW_ONE=1&ID=2338

⁵³ Správa CHKO Železné hory: Stromem roku 2016 je strom v péči AOPK ČR! [online]. [cit. 2017-02-06]. Dostupné z: <http://zeleznehory.ochranaprirody.cz/sprava-informuje/aktuality/stromem-roku-2016/>

kteře byly vytvořeny v nejvyšších místech CHKO i přesto, že klimatické podmínky nejsou ideální.

Největší vytiženost ohledně výstavby chat probíhá v okolí právě Sečské přehrady. Další lokalitou jsou drobné výstavby v okolí Chrudimky u PR Krkanka. Jednotlivé obce se snaží zvyšovat návštěvnost budování například naučných stezek, opravou památek nebo postavením rozhleden. Významnou roli v tomto úsilí má Správa CHKO, která ovlivňuje toto úsilí s přihlédnutím na ochranu přírody a krajiny.

Největší problémy jsou vytiženost a nerovnoměrnost některých navštěvovaných atraktivit CHKO. Jedná se především o zříceninu Oheb a její okolí, využívání pěších tras pro cykloturistiku, neukázněnost některých návštěvníků.

Dlouhodobým cílem je spolupráce především při vytváření nových pěších tras, tras pro cyklisty, hippostezek ale i zakládání nových běžeckých tras. V rámci spolupráce je dobré zapojit místní obce do vytváření a údržby informačního systému pro návštěvníky a pomáhat vybudovat nová informační centra. Je zapotřebí se snažit o snížení návštěvnosti v přetížených lokalitách. Z hlavních turistických destinací je potřeba návštěvníky nalákat do nějakých jiných lokalit například formou naučných stezek.⁵⁴

4.3 Analýza šetrných forem cestovního ruchu

Venkovská turistika

Kořeny venkovské turistiky sahají až do devatenáctého století. Avšak venkovská turistika, jak ji známe dnes, se začala vyvíjet až ve dvacátém století, konkrétněji v sedmdesátých letech. Venkovský cestovní ruch je:

*„souborné označení pro druh cestovního ruchu s vícedenním pobytem a s rekreačními aktivitami na venkově s ubytováním v soukromí nebo v menších hromadných ubytovacích zařízeních“.*⁵⁵

Mezi venkovský cestovní ruch řadíme pěší turistiku, projížďky na kole nebo na koni, pozorování a péče o domácí zvířata, konzumace domácích potravin. Venkovský

⁵⁴MŽP: Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Železné hory na období 2011 – 2020 dostupné z http://drusop.nature.cz/ost/archiv/plany_pece/ug_file.php?RECORD_ID=23719

⁵⁵PÁSKOVÁ, [Martina a Josef ZELENKA]. Výkladový slovník cestovního ruchu. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002. Průvodce na cesty (Freytag. ISBN 978-802-3901-528.

cestovní ruch má několik forem a to agroturistiku, ekoagroturistiku, ekoturistiku, a dobrodružný či kulturní cestovní ruch.⁵⁶

Venkovská turistika se od cestovního ruchu ve městech liší především:

- vyskytuje se zde velmi otevřený prostor,
- žije zde menší počet obyvatel a s tím souvisí i řídké osídlení oblasti,
- velké přírodní plochy se slabou infrastrukturou,
- jedná se především o malé podniky, které vlastní přímo místní podnikatelé,
- zaměstnanci jsou většinou lidé, kteří bydlí v okolí.

Hlavním cílem venkovské turistiky je seznámit návštěvníky šetrnou formou s přírodou a krajinou, kdy je většinou omezená kapacita jak v ubytovacím zařízení, tak možnosti navštívit danou atraktivitu.⁵⁷

Naučné stezky

Jak lépe mohou návštěvníci poznat krásy Železných hor, než že si projdou jednotlivá místa a na vlastní oči se přesvědčí o krásách této oblasti. Hlavním účelem naučných stezek je návštěvníky zaujmout, informovat o přírodních a kulturních hodnotách. Určitým způsobem ovlivnit to, jak se budou v přírodě chovat a pohybovat se.

Komunikace s návštěvníkem probíhá na několika úrovních. Jsou to například nápisy na informačních panelech, průvodce, zapojení návštěvníka formou úkolů a hádanek. Velice moderní a pro návštěvníka nejzajímavější jsou interaktivní prvky. Na naučné stezce se nacházejí informační panely a další objekty, které jsou její součástí, a proto je důležité je umisťovat tak, aby návštěvník neměl problém se čtením informací. Součástí naučných stezek jsou i přístřešky, kde si lidé mohou odpočinout či se ukrýt před deštěm. Vhodné je zakomponovat i rozhlednu či pozorovatelný. Součástí jsou i schody, žebříky, zábradlí, závory anebo lávky a můstky. Vyznačování tras se realizuje především pro usměrňování návštěvníků a jejich lepší orientaci. Návštěvník je pozná podle bílého čtverce se zeleným šikmým pruhem o velikosti 10 x 10 centimetrů. V terénu je možné se setkat s piktogramy. Piktogramy jsou pozitivní a zákazové. Pozitivní jsou v zeleném

⁵⁶ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. Výkladový slovník cestovního ruchu. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-807-2018-802.;

⁵⁷THÖNDLOVÁ, Gabriela a Martina PÁSKOVÁ. Komparativní analýza agroturistiky v České republice a ve Svobodném státu Bavorsku. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2011. Studie (Národohospodářský ústav Josefa Hlávky). ISBN 978-808-6729-671.

rámečku a návštěvníkům říkájí, co můžou v daném místě dělat za činnosti a poté jsou zákazové, které určité chování zakazují a návštěvník je pozná dle červeného rámečku. Jedná se například o pohyb po vyznačených trasách, možnosti jízdy na kole či motorce, rozdělávání ohně, táboření atd.⁵⁸

V Železných horách se můžeme setkat s naučnými stezkami, které ve spolupráci s Klubem českých turistů vyznačuje Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky:

- Vlastivědná stezka Krajem Chrudimky,
- Vlastivědná stezka Krajem Železných hor,
- Naučná stezka Údolím Doubravy,
- Geologická cyklistická stezka Magma,
- Naučná stezka Keltská Železnými horami,
- Naučná stezka Historie vápenictví,
- Lesní naučná stezka Lichnice-Kaňkovy hory,
- Lesní naučná stezka Podhůra,
- Lesní naučná stezka U Tyrolského domku,
- Naučná stezka Ke Kočičímu hrádku.⁵⁹

Vlastivědná stezka Krajem Chrudimky vede podél údolí Chrudimky. Vede od pramene řeky v délce 82 kilometrů. Protíná území Vysočiny i Železných hor. Návštěvníky informuje na 37 panelech o charakteristice území, jeho vývoji, historii a přírodních památkách v okolí řeky Chrudimky.

Vlastivědná stezka Krajem Železných hor vznikla již v roce 1986. Volně navazuje na Vlastivědnou stezku Krajem Chrudimky. Stezka má 22 kilometrů a v roce 1994 prošla rekonstrukcí. Vede ze Seče do Ronova nad Doubravou a návštěvník se díky ní dozví o povrchových útvarech, geologických stavbách a o přírodních společenstvech. Mezi zastávky na této stezce patří Seč, Žďárec, Počátky, Javorka, NPR Lichnice, údolí

⁵⁸JELÍNEK, Michal, Jitka KOZUBKOVÁ a Petr KOSTEČKA. Realizace návštěvnícké infrastruktury. Praha: Omikron, 2009. ISBN 978-80-87051-64-1.

⁵⁹Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky: Naučné stezky [online]. [cit. 2017-02-01]. Dostupné z: <http://zeleznehory.ochranaprirody.cz/sprava-informuje/naucne-stezky/>

Doubravy atd. Během cesty se návštěvníci dozvědí z místních pověstí, jak vzniklo jméno Lichnice či Dívčí kámen.⁶⁰

Naučná stezka Keltská Železnými horami byla otevřena v roce 2004, prochází kolem Nasavrky a má 9,5 kilometru. Stezka má dohromady 20 zastávek, kde se návštěvníci dozvědí informace o keltském osídlení ve východních Čechách. Naučná stezka prochází PR Krkanka.

Co se týká koncentrace, můžeme říci, že naučné stezky pokrývají téměř celou plochu CHKO Železné hory. Představují návštěvníkům ty nejkrásnější přírodní a kulturní památky této lokality a určitým způsobem mají návštěvníky dovést na místa, kam by se běžně nedostali a ulevit tak, hlavním návštěvním místům.

S pěší turistikou můžeme spojovat i hru geocaching. Správa CHKO Železné hory se snaží rozšířit mezi turisty tímto způsobem povědomí o méně navštěvovaných atraktivitách.⁶¹

Cykloturistika

Poslední dobou se cykloturistika vyvíjí stále více a získává si velkou oblibu mezi lidmi. Je šetrná k přírodě a zároveň velice prospěšná pro lidské zdraví. Součástí samotné cykloturistiky bývá i spotřeba ostatních služeb, jako je ubytování, stravování, atd. V CHKO Železné hory patří cykloturistika k nejvyhledávanějším aktivitám společně s pěší turistikou. Při plánování cyklostezek se musí brát v potaz ochrana přírody a bezpečí účastníků.

Uvedené cyklotrasy vedou CHKO Železnými horami nebo protínají některá hraniční města CHKO. V CHKO Železné hory se nachází:

- Naučná geologická cyklostezka Magma. Stezka má za úkol seznámit návštěvníka s geologickou historií kraje od Hlinska po Chrudim a to v celkové délce 56 kilometrů. Je určena pro všechny věkové kategorie,

⁶⁰BÁRTA, František a Pavel ROUS. Průvodce vlastivědnou stezkou krajem Železných hor: Nasavrky 4. října 2001. Nasavrky: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Správa CHKO Železné hory, 2008. Železné hory. ISBN 978-80-87051-47-4

⁶¹Nasavrky: Keltský archeopark [online]. [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: <http://www.inasavrky.cz/keltsky-archeopark.php#stezka>

- Cyklotrasa okolo Chrudimi přes Hrochův Týnec se řadí k lehkým a má 27 kilometrů. Návštěvníka provede Chrudimí, obcí Slatiňany, Nabočany a končí v Chrudimi,
- Cyklotrasa z Pardubic přes Chrudim, Slatiňany a Heřmanův Městec do Třemošnice má 48 kilometrů a řadí se k těm náročnějším a je určena pro pokročilé cyklisty. Na trase je k vidění mimo jiné zřícenina Rabštejn, městská památková zóna Heřmanův Městec a zámek v Třemošnici,
- podhůřím Železných hor provede návštěvníka cyklotrasa ze Žlebů do Nasavrku, která má 28 kilometrů a je určena pro středně pokročilé. Zajímavostí této stezky je opidum z dob Keltů v Hradišti,
- Cyklotrasou z Chrudimi na Sečskou přehradu se návštěvník vydá na 16 kilometrů dlouhou stezku, která patří k nenáročným trasám. K vidění je zde zřícenina hradů Oheb a Vildštejn a samotná Sečská přehrada,
- Cyklotrasa Železnými horami začíná a končí v Chotěboři. Trasa má 37 kilometrů a řadí se ke středně náročným. Na trase jsou k vidění zámky v Chotěboři a v Libici nad Doubravou nebo kostely ve Štěpánově a v Horním Studenci,
- Cyklotrasa okolo Sečské přehrady nabízí několik zastávek a seznámení s Ohebem, zámčkem s parkem v Hoješíně, vrchol Spálavu nebo hájenku v Přemilově,
- Cyklotrasa západní částí Železných hor nabízí zastavení v Ronově nad Doubravou či v Chotěboři, kde je k vidění zámek či seznámení se s historií těžby stříbra. Trasa má 49 kilometrů a patří k těm náročnějším.⁶²

V roce 2016 měli návštěvníci zřízenou autobusovou linku číslo 650555, která vyvezla obyvatele nebo návštěvníky Pardubicka a Chrudimska do Železných hor. Autobus jezdil pouze jednou denně (i o víkendech a státních svátcích) a pro jízdní kola měl speciální přívěs.⁶³

Hippoturistika

Hippoturistika je specifická forma cestovního ruchu a je charakterizována jako

⁶²Mikroregion Centrum Železných hor: Turistické produkty mikroregionu Podhůří Železných hor [online]. [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: <http://www.cz.h.cz/mikro/seznamcyklo.htm>

⁶³Železné hory: Cyklobus Železné hory 2016 [online]. [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: <http://www.zeleznehory.net/cyklobus-zelezne-hory-2015/>

„turistika, jejíž účastníci jsou motivováni vyjížděkami na koních a odehrávající se nejčastěji v rámci pobytu na koňské farmě nebo horstelu“.⁶⁴

Horstel je ubytovací zařízení, které umožňuje hostům jízdu a starání se o koně. Hippoturistika nebo také jezdecká turistika nabízí pro zájemce spojení lásky k přírodě, zdravého životního stylu a budování vztahů se zvířaty. Zákon neupravuje možnost jízdy na koních v přírodě. Pro CHKO platí stejná pravidla jako pro pěší turisty. Kromě toho se ještě v Zákoně o lesích č. 289/1995 Sb. píše o tom, že jsou jezdecké stezky vedené po cestách, nikoli porostem.

Základem pro vytváření hippostezek je, aby se kryly pouze minimálně s ostatními značenými stezkami pro pěší nebo pro cyklisty. Ke značení stezek se používají telegrafní sloupy, stromy nebo kůly. Značka je ve tvaru čtverce, má rozměr 10 x 10 centimetrů. Na bílém pozadí je ve středu barevný terč. Terč se dělí barevně a to, hlavní trasa má červenou a modrou barvu, vedlejší má zelenou a pro místní spojky odbočky se používá barva žlutá.

Celé Východní Čechy jsou z historického hlediska spojeny právě s koňmi. Zázitek, který nabízejí, je nevšední. Právě v Železných horách a jejich okolí se nachází nejhustší síť hippostezek v ČR.

Agroturistika

Je určitou podkategorií venkovské turistiky. V obecném měřítku se jedná o turistiku vázanou na určitou budovu neboli statek. Agroturistika umožňuje pobyt na venkově na farmách a také nabízí další doplňkové služby. Například přímou aktivitu návštěvníků a možnost si vyzkoušet práci na vlastní kůži či si vyzkoušet původní postupy a metody obhospodařování statku. Lidé vyhledávají tuto formu turistiky především kvůli osvětě pro malé děti, únik od hluku velkoměst a kvůli aktivnímu odpočinku.

V dané lokalitě se například nachází Penzion Lipina, který je zaměřený na agroturistiku a nachází se v blízkosti Farmy Lipina ve Slatiňanech. Penzion je zrekonstruovaný a nabízí čtyři apartmány s kapacitou 20 lůžek pro trávení dovolené jak pro dospělé tak i pro děti. V samotném areálu penzionu se nachází ping pong, možnost využití multifunkčního hřiště, volejbal či badminton. Penzion s farmou nabízejí i pobytové

⁶⁴PÁSKOVÁ, Martina – ZELENKA, Jozef. Výkladový slovník cestovního ruchu. Praha, 2002. s. 125. ISBN 80-239-0152-4.

balíčky zaměřené na podzimní víkendy, zimní nebo silvestrovské balíčky, atd. Je tu možnost zakoupit si kravské mléko nebo mléčné výrobky. Každé úterý a pátek jsou vítáni místní obyvatelé a zájemci o čerstvé výrobky. Lipinské výrobky je možné zakoupit rovnou na farmě nebo jsou k zakoupení v Pekárnách Průšek, Čavrných ve Slatiňanech nebo v potravinách Čavrných v Chrudimi.⁶⁵

V obci Žlebské Chvalovice se nachází Statek u Holcmanů. Věnují se chovu malých zvířat (husy, slepice, kachny, kozy, králíky). Pořádají tábor s koňmi pro děti nebo koňský kroužek.⁶⁶ Nabízejí ubytování pro 5 osob v jednom apartmánu, který je součástí farmy. Ubytovaní mohou využít gril, dětské hřiště, trampolínu, skluzavku anebo pískoviště. Kolem statku vede cyklostezka a turistická trasa.⁶⁷

4.4 Místní akční skupiny

Místní akční skupiny (dále jen MAS) vznikají hlavně kvůli zájmům společnosti obcí, neziskových organizací, podnikatelů a jednotlivých občanů o možnost dosáhnout určitých změn v dané lokalitě. Jde především o aktivity, které rozvíjejí venkov. Dané subjekty musí mít v daném místě bydliště nebo v něm musí vytvářet nějakou aktivitu. Každá MAS má svou rozvojovou strategii. I díky těmto strategiím si mohou jednotlivé MAS vyměňovat řešení některých problémů a to tak v rámci České republiky, ale i v rámci Evropské unie. Ke vzniku musí každá MAS splňovat určitá kritéria jako například: mít alespoň 10 tisíc obyvatel (nepočítají se města nad 25 tisíc obyvatel), každá obec smí být členem pouze jedné MAS. MAS jsou registrované u Ministerstva vnitra České republiky a musí mít uveden statut, organizační řád a také strukturu. Jednotlivé MAS jsou sdružovány Národní sítí MAS České republiky, o. s. MAS tedy spolupracují na rozvoji zemědělství a venkova. Mohou získávat finanční podporu jak z Evropské unie, tak i z národních programů jednotlivých regionů. MAS se snaží o zkvalitňování života a samotného životního prostředí venkovských oblastí.

Projekty v rámci MAS jsou vesměs všechny realizovány metodou známou jako LEADER. Tato metoda je založena na spolupráci veškerých aktérů daného venkovského regionu. Jedná se již o výše zmíněné obce, podnikatele v území specializující se na zemědělství, cestovní ruch, služby, různé spolky, školy ale i

⁶⁵Penzion Lipina: Úvodní stránka [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://www.penzionlipina.cz/>

⁶⁶Stateček plný zvířátek: Koňský tábor [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://statecekplnyzviratek.webnode.cz/o-nas/>

⁶⁷Statek u Holcmanů: Ubytování [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://www.statekuholemanu.cz/ubytovani/>

zájmová sdružení. V rámci spolupráce těchto subjektů je možné tvořit a realizovat projekty a čerpat finanční příspěvky z fondů Evropské unie či z kraje.⁶⁸

V Pardubickém kraji se nachází 13 MAS a z toho 3 z nich zasahují do oblasti CHKO Železné hory. V příloze číslo 5 Místní akční skupiny jsou uvedené MAS, které zasahují na území CHKO Železné hory a to:

- MAS Chrudimsko, z. s. ,
- MAS Železnohorský region, z. s. ,
- Místní akční skupina Hlinecko, z. s.

Z tabulky lze také vyčíst, které obce jsou členy těchto MAS a obce, které sice členy nejsou ale MAS tam má svou působnost.⁶⁹

MAS Chrudimsko je činná od roku 2013. Jejím hlavním cílem je též podporovat udržitelný rozvoj území. Skupina žádá o dotace z Evropských fondů pro rozvoj venkova. MAS má 41 členů a z toho 13 obcí.⁷⁰

MAS Hlinecko tedy částečně leží v CHKO Železné hory ale také v CHKO Žďárské vrchy. Území má klasický venkovský ráz a členitý terén. V oblasti jsou silné tradice místního obyvatelstva, které si každý střeží, snaží se je udržovat a rozvíjet.⁷¹

MAS Železnohorský region také částečně zasahuje do CHKO Železné hory a do Národního geoparku Železné hory. Toto území je spojeno s vysokým potenciálem pro rozvoj venkovské turistiky. Kopcovitá krajina nabízí místa, která jsou jako stvořená ke vzniku naučných nebo vlastivědných stezek, jejichž množství se stále zvětšuje. Rozvoj daného území je spjat s ochranou přírody, snahou o ekologickou osvětu obyvatelstva a obnovou přirozených center s návratem k tradičnímu životu.⁷²

⁶⁸Národní síť Místních akčních skupin České republiky: Místní akční skupiny [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://nsmas.cz/o-nas/mistni-akcni-skupiny/>

⁶⁹Regionální informační systém: Místní akční skupiny [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/pardubicky-kraj/regionalni-informace/mistni-akcni-skupiny/#>

⁷⁰MAS Chrudimsko: Základní informace [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://maschrudimsko.cz/zakladni-informace>

⁷¹MAS Hlinecko: O nás [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: http://www.mashlinecko.cz/indexx.php?id=o_nas

⁷²Železnohorský region: Základní údaje [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: http://zeleznohorsky-region.cz/_maszr/menu.phtml

4.5 Regionální produkty

Každý region má v České republice svůj originální charakter. Je to dáno přírodním bohatstvím, kulturou, historií, tradicemi a také samozřejmě obyvateli daného místa. Díky některým místním obyvatelům se krásám jednotlivých výrobků a produktů můžou těšit i návštěvníci dané lokality. Území CHKO Železné hory spadá do regionu Železné hory. Asociace regionálních značek se snaží díky značení, zviditelnit jednotlivé regiony v republice a zároveň upozornit na jedinečnost některých produktů.

Region Železných hor se vyznačuje dlouhou historií, krásnou přírodou a také spoustou tradic a zvyklostí. Na obrázku č. 3 Logo regionu Železné hory je k vidění logo regionu. Na logu můžeme vidět výra, který vyznačuje historické propojení života v tomto regionu s bohatou přírodou. Tímto logem se označují produkty, které současně získávají certifikát původu. Rozlišují se 3 kategorie, a to řemeslné výrobky, potraviny a zemědělské produkty a přírodní produkty. Výrobky musí splňovat běžné standardy a také vysokou kvalitu. Výrobky by měly být šetrné k přírodě svou výrobou a spjaté s regionem. Výrobce daného produktu musí být místní subjekt nebo musí mít nějaké provázání s regionem.

Pro představu v obci Licibořice jsou regionálním produktem výrobky z vlny a kanafasu, dodávané Babiččiným dvorečkem Licibořice. V obci Horní Bezděkov získala certifikát Bojanovská keramika dodávaná společností Východočeská s. r. o. V obci Seč je ruční dřevořezba, kterou dodává Olga Šíroká. V celém regionu Železné hory je celkem 56 certifikovaných produktů, které jsou přehledně seřazeny v online katalogu. Díky rostoucímu zájmu o místní produkty se na daném území rozrůstají místa na tradiční jarmarky a trhy.⁷³

Obrázek 3 Logo regionu Železné hory

Zdroj: Regionalni-znacky.cz

⁷³Železné hory: regionální produkt [online]. [cit. 2016-10-15]. Dostupné z: <http://www.regionalni-znacky.cz/zelezne-hory/cs/certifikovane-produkty/?k=produkty>

5 Zhodnocení stavu udržitelného rozvoje CHKO Železné hory

Tato kapitola je zaměřena na místní šetření v CHKO Železné hory. Formou osobního dotazování a online dotazníků byla zjišťována data a informace o povědomí o udržitelném rozvoji cestovního ruchu u různých subjektů. Dotazovány byly celkem 4 skupiny. A to veřejná správa v CHKO Železné hory, návštěvníci, rezidenti a podnikatelé v rámci CHKO Železné hory. V návaznosti na dotazníkové šetření je v další podkapitole uvedeno shrnutí.

Dále je zde vytvořena SWOT analýza, která má za úkol setřídít informace získané zpracováním této diplomové práce a vyhodnotit stav udržitelného rozvoje. Závěrem je uvedeno zhodnocení samotného potenciálu oblasti doplněné o doporučení do budoucna.

5.1 Místní šetření v CHKO Železné hory

5.1.1 Veřejná správa v CHKO

V rámci zjišťování bylo osloveno 51 obcí nacházejících se v CHKO Železné hory formou e-mailu. E-mailové adresy a jednotlivé obce jsou uvedeny v příloze č. 6. Kontakt na obce v CHKO Železné hory. Úspěšnost odpovědí byla nadpoloviční. Celých 32 obcí reagovalo a poslalo zpět odpovědi, které se primárně týkaly udržitelného rozvoje cestovního ruchu v jejich působnosti a také možné spolupráce s jinými subjekty. Obce byly dotázány formou 12 otázek, jak uzavřených tak i s možností zaškrtnout více odpovědí či otázek vypisovacích. Tento dotazník je uveden v příloze č. 7 Veřejná správa – dotazník.

Obce zodpovídali následující otázky:

1. Jaký je vliv CHKO Železné hory na rozvoj cestovního ruchu v této lokalitě?
2. Vyberte tvrzení, která dle Vašeho názoru vystihují vliv cestovního ruchu na rozvoj CHKO Železné hory.
3. S jakými problémy se Vaše obce na území CHKO Železné hory potýkají? (problémy vzniklé cestovním ruchem)

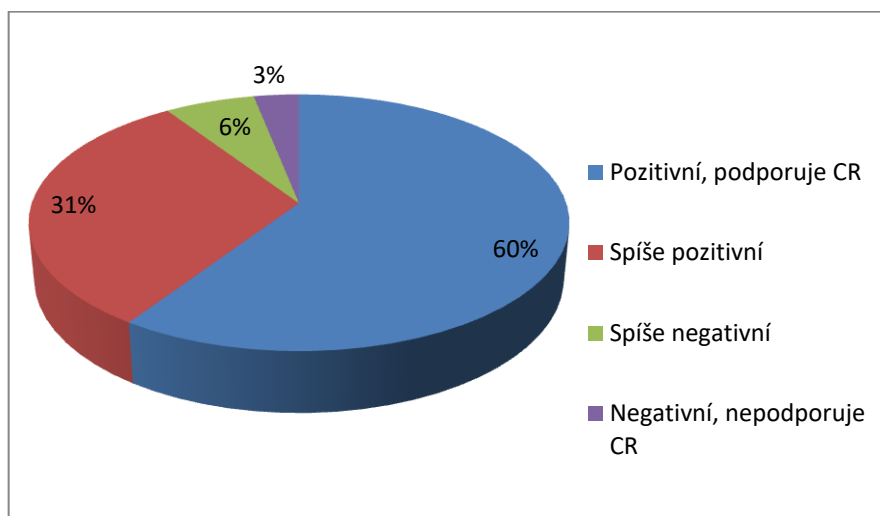
4. Zpracovává Vaše obec nějaké strategické, koncepční nebo i jiné dokumenty, které se týkají rozvoje cestovního ruchu?
5. Co si představíte pod pojmem udržitelný cestovní ruch?
6. Vyznačte, prosím, spolupráci se subjekty cestovního ruchu.
7. Je daná spolupráce pro Vaši obec přínosná?
8. Proč si myslíte, že spolupráce není přínosná? Jak by se dala tato situace nadále zlepšit? Vypište prosím.
9. Jakým způsobem podporujete udržitelný rozvoj ve Vaší obci?
10. Chtěli byste se podílet větší mírou na plánování cestovního ruchu v CHKO Železné hory?
11. Podpořili byste vznik zastřešující organizace, která by měla na starosti rozvoj cestovního ruchu na území CHKO Železné hory,
12. Myslíte si, že by obyvatelé lokality CHKO Železné hory uvítali další rozvoj cestovního ruchu v CHKO?

Dále jsou uvedeny odpovědi respondentů na jednotlivé otázky:

Otázka č. 1

V této otázce byl zjišťován především názor zástupců ze strany obcí na existenci CHKO Železné hory s možností podpory či potlačování cestovního ruchu v jednotlivých obcích. 19 obcí, tedy 60 %, odpovědělo, že CHKO Železné hory má pozitivní vliv na existenci cestovního ruchu v kraji. 10 obcí, tedy 31 %, se přiklání ke spíše pozitivnímu vlivu, 2 obce s 6 % si myslí, že spíše negativní vliv a 1 obce, tj 3 %, si myslím, že má negativní vliv a že cestovní ruch potlačuje. Nedohledala jsem bohužel důvody této myšlenky.

Graf 1 Jaký je vliv CHKO Železné hory na rozvoj cestovního ruchu v této lokalitě?

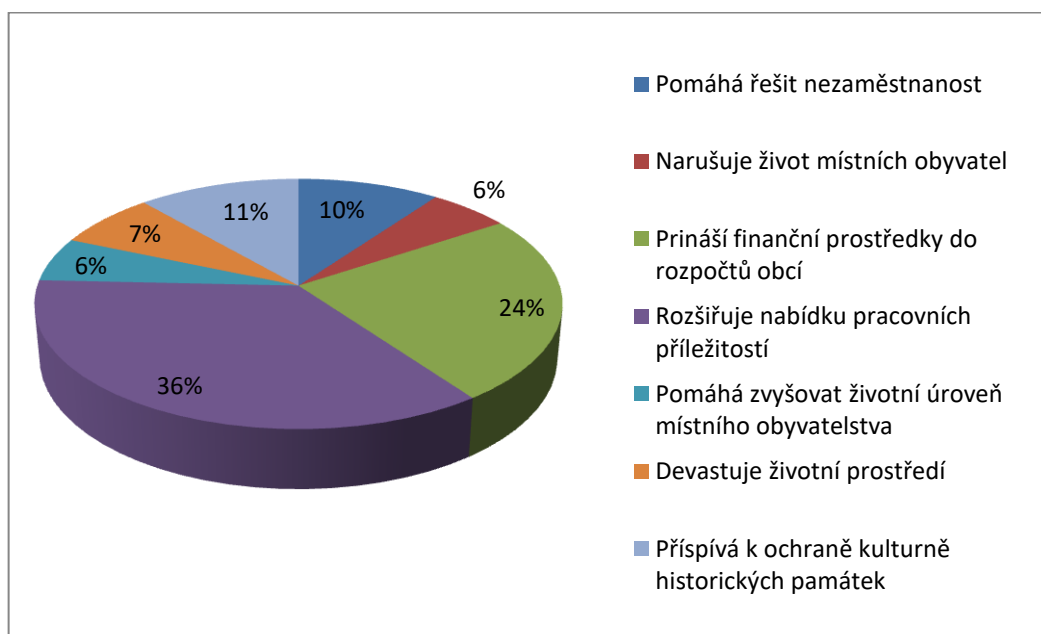

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 2

V rámci této otázky, byl zjišťován názor na vliv cestovního ruchu na CHKO Železné hory. V rámci této otázky bylo možné označit více odpovědí. Odpovědi, že cestovní ruch pomáhá chránit životní prostředí, poškozují kulturně-historické památky a zvyšuje cenovou hladinu prodáváných výrobků a služeb nikdo neoznačil. Nejčastější odpovědí bylo, že cestovní ruch rozšiřuje nabídku pracovních příležitostí a přináší finanční prostředky do rozpočtů obcí.

Graf 2 Vliv cestovního ruchu na rozvoj CHKO Železné hory

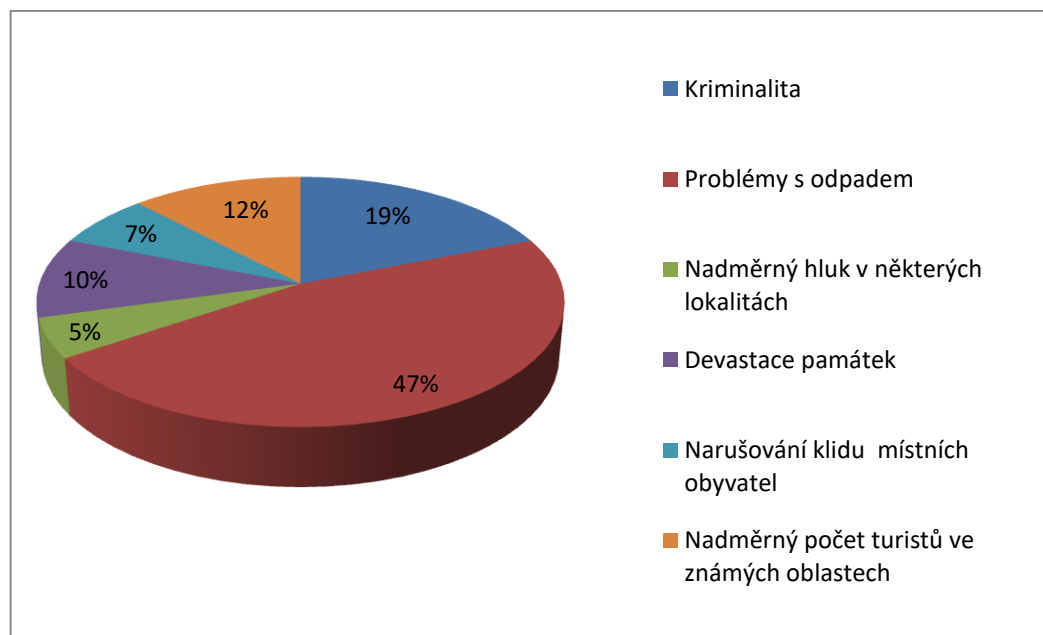

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 3

V rámci této otázky bylo zjišťováno, zda má existence CHKO negativní vliv na obce a zda se potýkají s nějakými problémy. Nejčastější odpovědí byl problém s odpadem a to 47 % a kriminalita 19 %. V rámci této otázky bylo možné zaškrtnout více odpovědí.

Graf 3 Potýkají se Vaše obce na území CHKO s nějakými problémy způsobenými cestovním ruchem?

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 4

Otázka č. 4 má za úkol zjistit, zda obce zpracovávají strategické, koncepční či jiné dokumenty, které by se týkaly rozvoje cestovního ruchu. Obce v 77 % nezpracovávají výše uvedené dokumenty. Zbýlých 23 % obcí odpovědělo, že zpracovávají plán rozvoje mikroregionu Podoubraví, Program rozvoje města či obce, Strategický rozvojový plán a Strategii rozvoje.

Otázka č. 5

V rámci této otázky bylo zjišťováno povědomí zástupců měst a obcí o termínu udržitelný rozvoj cestovního ruchu. Respondenti měli napsat pár slov o tom, co si představují pod tímto pojmem. Mezi odpověďmi bylo například:

- *smysluplné využití území z pohledu přírodního i kulturního dědictví, tvorba a budování nových, atraktivních lokalit a zájmových území,*
- *cestovní ruch, návštěvnost na takové úrovni, aby nedocházelo k poškození, nebo ke znehodnocení toho, proč návštěvník přichází (památky a příroda),*
- *možnost realizovat projekty, které podporují návštěvnost území,*
- *využití přírodních a kulturních památek s ohledem na životní prostředí a zároveň zajištění prosperity a potřeb návštěvníků,*
- *propagovat svoji lokalitu v médiích, časopisech, TV, internet,*
- *takový, který se bude rozvíjet nadále a bude tu i v budoucnu, nejen dnes,*
- *vyváženost cestování a péče o krajinu,*
- *ochrana území a zpřístupnění návštěvníkům,*
- *pobyt v cílové destinaci může přinášet negativa, a to především ve vztahu k místním obyvatelům, na druhou stranu turisté zde spotřebovávají služby a utrací peníze, vzniká vyšší míra zaměstnanosti, větší prodej místních produktů, výrobků a poznávání kultur,*
- *uchování přírodního prostředí, krajiny, spolupráce s cestovními agenturami, zapojení obyvatel do rozvoje,*
- *dlouhodobější plán, aby cestovní ruch byl přínosem pro obec a nebyl přítěží,*
- *odborně jsem se tímto pojmem nezajímal. Představuji si cestovní ruch v souladu s životním prostředím,*
- *měl by upevňovat vazby mezi turisty a místními obyvateli, přírodním prostředím, pamětihodnostmi a měl by vytvářet příležitosti i pro následující období,*
- *je to vyvážení rozsahu cestovního ruchu s jeho dopady na objekty a okolí navštěvovaných objektů,*
- *udržitelný = takový, který nežije na úkor budoucnosti, tedy je ohleduplný k životnímu prostředí, respektuje místní zvyklosti.⁷⁴*

Téměř všechny odpovědi byly v duchu udržitelného rozvoje cestovního ruchu. Zástupci jednotlivých obcí vědí, že je potřeba chránit kulturní a přírodní památky pro budoucí generace. Mezi turisty a místními obyvateli je potřeba vzájemné tolerance a porozumění. Je nutná vyváženost cestovního ruchu a ochrany životního prostředí.

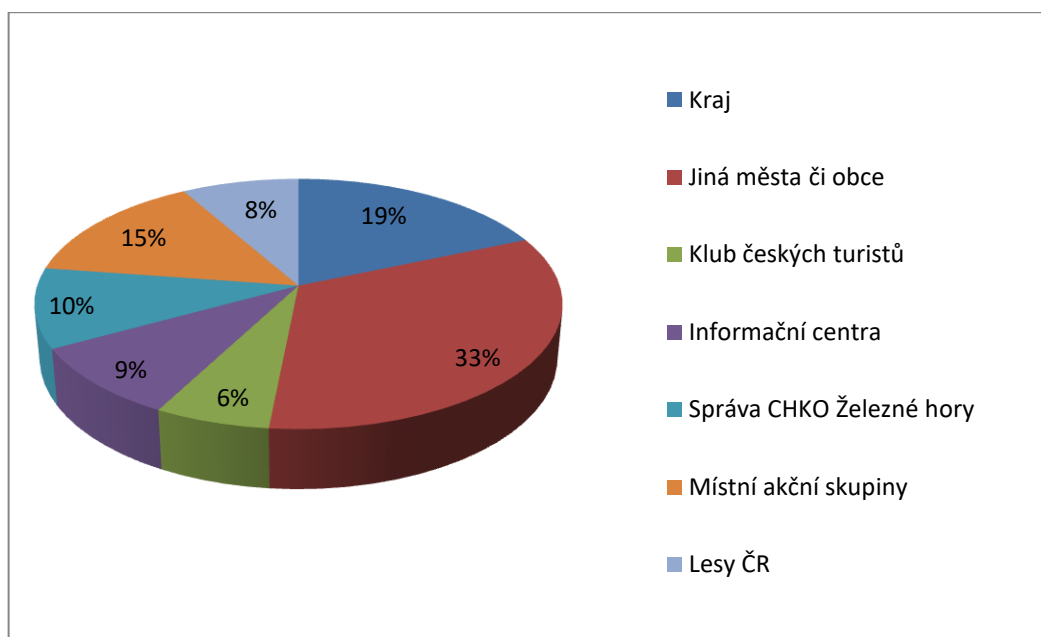
V dotazníku 4 respondenti odpověděli, že neví co to je nebo že si nejsou jistí.

⁷⁴ Dotazníkové šetření Obce – CHKO Železné hory

Otázka č. 6

Otázka č. 6 se zabývá spoluprací jednotlivých obcí s jinými subjekty cestovního ruchu v dané lokalitě. Na tuto otázku bylo možné odpovědět zaškrtnutím více možných odpovědí či dopsáním vlastního komentáře. Spolupráce s jinými městy či obcemi se účastní 33 % dotázaných, se správou CHKO Železné hory spolupracuje 19 % respondentů. Odpovědi 3 respondentů byly, že s nikým nespolupracují.

Graf 4 S jakými subjekty spolupracujete?

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 7

Otázka číslo 7 se snažila zjistit, zda je spolupráce s ostatními subjekty cestovního ruchu prospěšná pro daná města či obce. 98 % respondentů uvedlo, že tato spolupráce prospěšná je. Zbývá 2 % odpověděli, že s nikým v oblasti cestovního ruchu nespolupracují.

Otázka č 8

Tato otázka měla za úkol zjistit nedostatky při spolupráci. Dotázaní zde uvedli, že CHKO Železné hory dostatečně nekomunikuje, jedna obec uvedla, že si myslí, že oblast není pro turisty a návštěvníky dostatečně atraktivní. Další odpověděli, že dostat více peněz by bylo dobré pro jejich rozvoj, spolupráce probíhá v rámci svazku obcí Centrum

Železné hory a je na dobré úrovni a jedna odpověď byla, že jejich obec je pro zrušení samotné CHKO.

Otázka č. 9

V 9. otázce bylo zjišťováno, zda jednotlivé obce podporují udržitelný rozvoj a jakým způsobem. Obce odpověděly, že podporují udržitelný rozvoj a to celých 72 %, zbylé obce, tedy 28 % napsali, že nepodporují. Odpovědi se vztahovaly především k budování turistického značení, laviček, výhledových míst a odpočívadel, vytváření map a nových projektů, jako je například projekt „Přijďte se k nám procházet“. Mezi dalšími je podpora kulturních, společenských a sportovních akcí, místních spolků a organizací jako je například Boii. V rámci informačních center probíhá snaha podávat turistům informace o městech a okolí. Obce či města se snaží podporovat rozvoj a řeší negativní dopady způsobené cestovním ruchem a to především parkování a sběr odpadů. Subjekty se starají o údržbu zeleně, opravu místních komunikací a rozvíjí společenské dění.

Otázka č. 10

Větší spolupráci v rámci rozvoje a plánování cestovního ruchu v CHKO Železné hory by přivítalo 69 % obcí. Jedná se především o zlepšení spolupráce s CHKO, jelikož neví o jejich plánovaných aktivitách, lepší provázání akcí obcí a svazů s akcemi CHKO, výstavbou nového informačního centra či větší propagaci území. V Železnohorském mikroregionu obce považují spolupráci za dostačující. Jednou z odpovědí bylo, že plánování je dostačující, nicméně chybí lidé, kteří by projekty realizovali.

Otázka č. 11

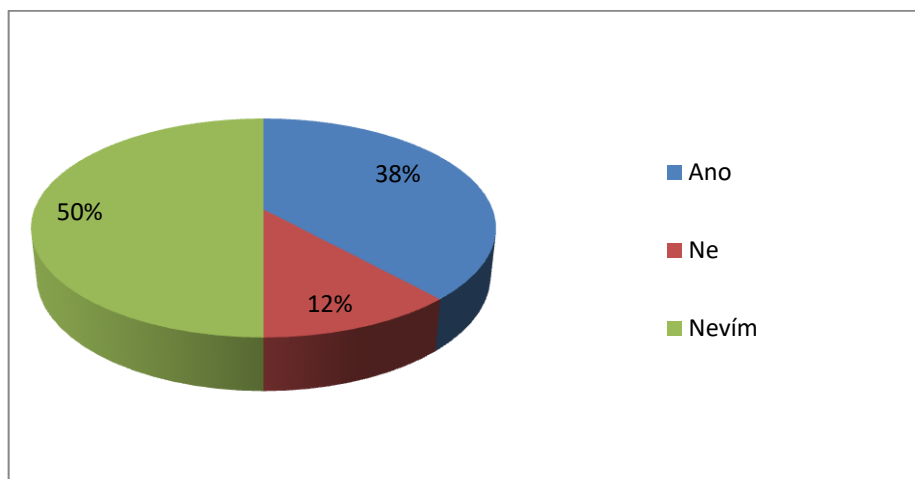
Cílem této otázky bylo zjistit, zda by obce a města měli zájem o jednu organizaci, která by zastřešovala a propagovala cestovní ruch v rámci CHKO Železné hory. 73 % dotázaných odpovědělo, že by zájem nemělo. Zbýlých 27 % uvedlo, že by zájem měli především kvůli tvorbě jednotných propagačních materiálů a publicitě, řešení některých projektů společnými silami a lepší návaznost projektů.

Otázka č. 12

Na závěr byla položena otázka, zda by samotní obyvatelé CHKO Železné hory uvítali další rozvoj cestovního ruchu na území z pohledu místní samosprávy. V grafu č. 5 je vidět, že 50 % neví, zda by obyvatelé uvítali další rozvoj cestovního ruchu, 38 % si

myslí, že ano. Další rozvoj přiláká více návštěvníků a tím se zvýší například prodeje místních podnikatelů anebo zaměstnanost. 12 % dotázaných se přiklání k odpovědi ne, neuvítali by další rozvoj.

Graf 5 Myslíte si, že by obyvatelé CHKO Železné hory uvítali další rozvoj cestovního ruchu na území CHKO?

Zdroj: vlastní zpracování

5.1.2 Účastníci cestovního ruchu

Účastníkem cestovního ruchu je návštěvník, který cestuje do místa mimo své bydliště na dobu kratší než 6 měsíců v případě domácího cestovního ruchu nebo kratší dobu než jeden rok v případě mezinárodního. Návštěvník se poté dále dělí na jednodenního návštěvníka neboli výletníka a turistu, který mimo své trvalé bydliště alespoň jednou využije ubytování přes noc.

V rámci výzkumu bylo osloveno celkem 138 respondentů. V průběhu od 30. -31. 8. 2016 proběhlo osobní dotazování ve městech Nasavrky a Trhová Kamenice. Celkem bylo formou osobního dotazování osloveno 35 osob a elektronickou formou poté 103. Dotazník byl postaven na odpovědích účastníků cestovního ruchu v CHKO Železné hory. První otázka v elektronickém dotazníku byla, zda účastníci navštívili CHKO Železné hory. Ti co nenavštívili, byli automaticky odebráni a na následující otázky neodpovídali. Odpovědi níže jsou pouze respondentů, kteří navštívili CHKO Železné hory. V rámci dotazníku jde především o zjištění názoru na udržitelný rozvoj cestovního ruchu v této oblasti. Vzor dotazníku je uveden v příloze č. 8 Účastníci cestovního ruchu – dotazník.

Účastníci cestovního ruchu odpovídali na následující otázky:

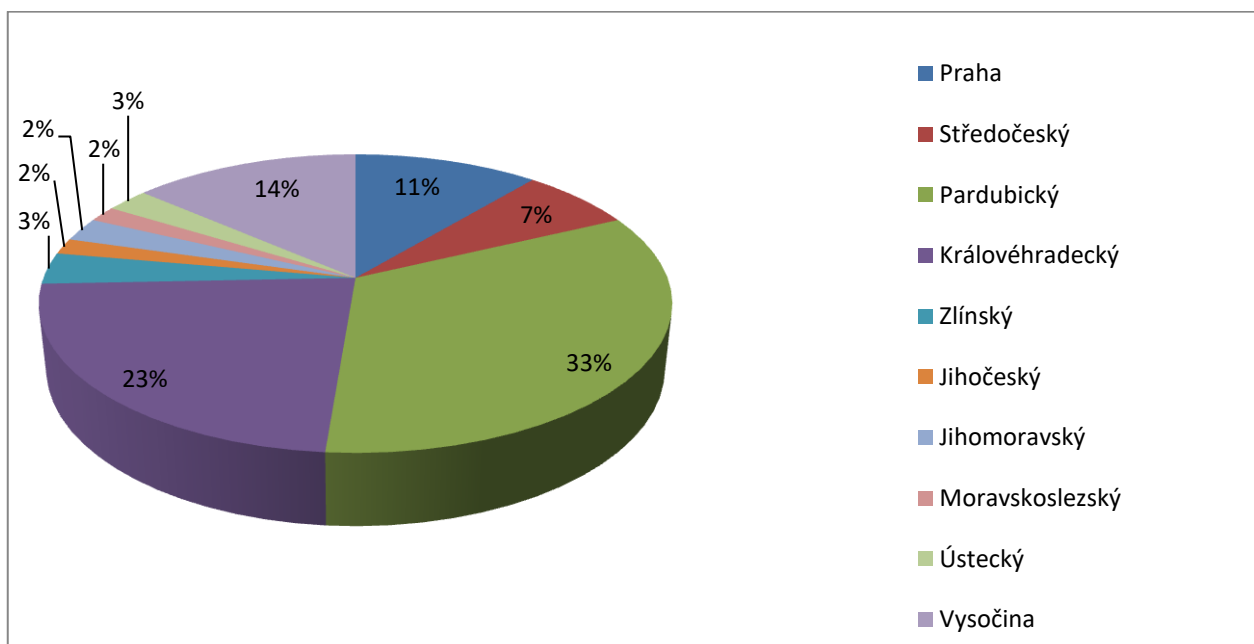
1. V jakém kraji bydlíte?
2. Kolikrát jste CHKO Železné hory navštívili?
3. Jakých služeb cestovního ruchu jste zde využili?
4. Jaký je účel Vaší návštěvy v CHKO Železné hory?
5. Co se Vám v CHKO Železné hory líbilo nejvíce / co vás zklamalo?
6. Co znamená pojem udržitelný cestovní ruch?
7. Jste ochotni připlatit si za služby nebo produkty, které jsou šetrné k životnímu prostředí?
8. Kolik Vám je let?

Dále jsou uvedeny odpovědi na výše uvedené otázky účastníků cestovního ruchu:

Otázka č. 1

V této otázce bylo zjišťováno, odkud účastníci přijeli do CHKO Železné hory, tedy ve kterém kraji bydlí. Jak se ukázalo, tak nejvíce přijelo z krajů, ve kterých se CHKO nachází nebo které spolu hraničí. Z Pardubického kraje bylo osloveno 33 % účastníků, 23 % bylo z Královéhradeckého kraje a 14 % z kraje Vysočina. Naopak zde nebyli dotázáni účastníci z krajů Liberecký, Plzeňský a Karlovarský.

Graf 6 V jakém kraji bydlíte?

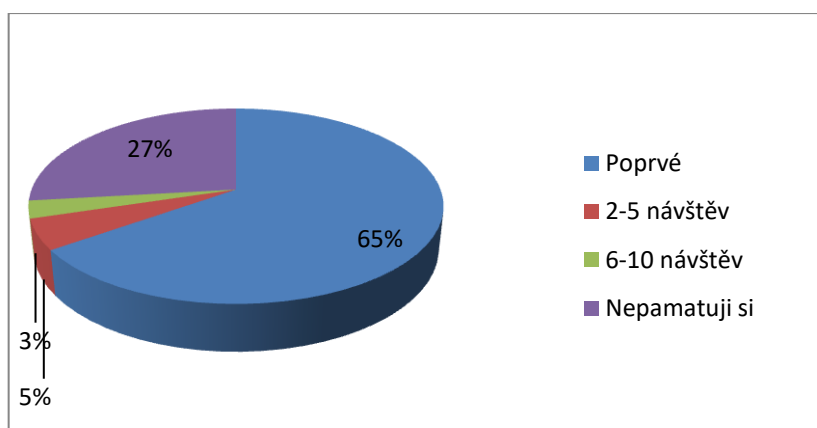

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 2

Otázkou č. 2 byla zjišťována četnost návštěv jednotlivých návštěvníků. CHKO Železné hory navštívilo 65 % poprvé. Další větší zastoupení je u položky „Nepamatuji si“ a to 27 %. Jedná se především o návštěvy známých a rodinných příslušníků nebo využití cyklostezek v CHKO.

Graf 7 Kolikrát jste CHKO Železné hory navštívili?

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 3

V této otázce bylo možné zaškrtnout více odpovědí. Cílem bylo zjistit, v jakém množství účastníci spotřebovávají služby, a co nejvíce navštěvovali v dané lokalitě. Největší počet účastníků, tedy 89 % využili stravování v některých místních restauracích, cukrárnách či kavárnách. Jelikož 76 % účastníků navštívilo nějakou přírodní památku a 58 % kulturní památku, tak zároveň někteří využili služeb informačních center. V informačních centrech se především zajímali o možnosti návštěvy některých míst, otevírací době, vstupném či možnosti využít veřejnou dopravu. Mezi nejvíce navštěvované přírodní památky patřila vodní nádrž Seč, PR Krkanka, PR Oheb a PR Polom. Z kulturních památek to byl zámek v Nasavrkách, Kočičí hrádek u Slatiňan, zřícenina hradu Oheb či rozhledna Boika.

Tabulka 3 Jaké služby cestovního ruchu jste v CHKO Železné hory využili?

Služba	Počet účastníků v %
Ubytování (hotel, penzion, kemp)	26
Stravování	89
Veřejná doprava	12
Služby informačních center	42

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 4

Touto otázkou byl zjišťován důvod návštěvy CHKO Železné hory. Odpovědi mohlo být více, jelikož se jednalo o zaškrtačící otázku. V následující tabulce je vidět, co nejvíce návštěvníci CHKO vykonávali během své návštěvy.

Tabulka 4 Jaký je důvod návštěvy CHKO Železné hory?

Aktivita	Počet účastníků v %
Návštěva přírodní památky	76
Návštěva kulturní památky	58
Využití cyklostezek	31
Návštěva rodiny	17
Vodní sporty	29

Jiné sporty	3
Návštěva kulturních a společenských akcí	4
Relaxace	78
Hippoturistika	5
Pěší turistika	74

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 5

Tato otázka byla otevřená s tím, že je nutné napsat k tomu, co se účastníkům líbilo a nelíbilo alespoň jednu odpověď. Nejčastěji se jim líbila příroda, krajina, vstřícnost obyvatel, spousty naučných stezek v okolí, návštěva rozhleden, udržované cyklostezky a možnost zakoupení suvenýrů a bio produktů. Jako negativní faktory byly uváděny nebezpečné pěší stezky, rozházené odpadky kolem košů, krátká otevírací doba některých kulturních památek, špatné značení na silnicích či vysoká koncentrace turistů na jedné památce.

Otázka č. 6

Z celkových 138 dotázaných odpovědělo 38 %, že trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu znají a byli schopni ho dále charakterizovat a vysvětlit co znamená. Zbýlých 62 % odpovědělo, že bohužel neví, co tento pojem znamená nebo odpověděli úplně něco jiného.

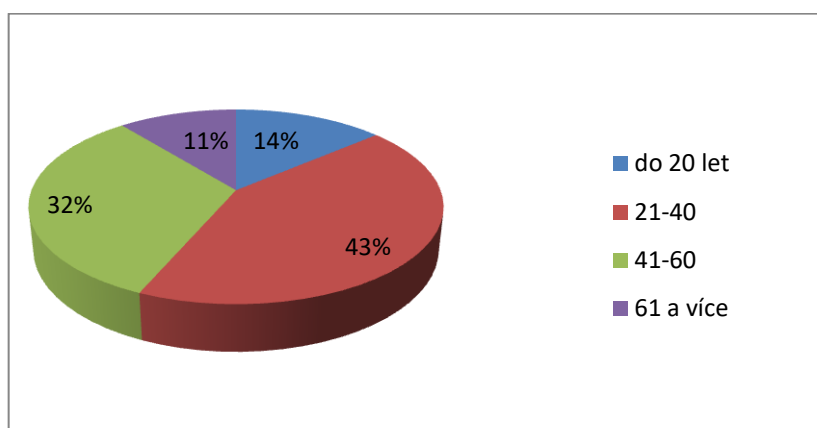
Otázka č. 7

Překvapující výsledek přinesla otázka číslo 7. Celých 95 % dotázaných odpovědělo, že by byli ochotní připlatit si za služby nebo produkty, které jsou šetrné k životnímu prostředí. A to různé částky od 5 – 50 Kč.

Otázka č. 8

U této otázky ohledně věku převažovala skupina 21-40 let celými 43 %. 32 % dotázaných bylo ve věkové kategorii 41-60 let. Vysvětlovalo by to především otázku o možném příplatku za služby či produkty šetrné k životnímu prostředí. Jsou to lidé, kteří jsou ekonomicky aktivní a mají peněžní prostředky na podporu.

Graf 8 Kolik Vám je let?

Zdroj: vlastní zpracování

5.1.3 Rezidenti

V rámci této části bylo dotázáno celkem 86 respondentů a to formou elektronické komunikace a osobního dotazování, které proběhlo ve dnech 30. 8. 2016 ve městě Nasavrky a 31. 8. 2016 ve městech Trhová Kamenice a Horní Bradlo. Celkem se osobního dotazování zúčastnilo 41 osob a elektronicky 45 osob. V tomto šetření jsou bráni v potaz pouze lidé, kteří mají trvalé bydliště v dané lokalitě. Vzorový dotazník je uveden v příloze č. 9 Rezidenti CHKO Železné hory – dotazník.

Rezidenti zodpovídali následující otázky:

1. Zajímáte se o cestovní ruch v CHKO Železné hory?
2. Setkáváte se s účastníky cestovního ruchu?
3. Pokud se setkáváte, jaký máte názor na účastníky cestovního ruchu?
4. Znáte pojem udržitelný rozvoj cestovního ruchu?
5. Uvítali byste možnost podpořit další rozvoj cestovního ruchu v CHKO Železné hory?
6. Máte zde trvalé bydliště? Pokud ano, jak dlouho v CHKO Železné hory bydlíte?
7. Kolik Vám je let?
8. Jste žena nebo muž?

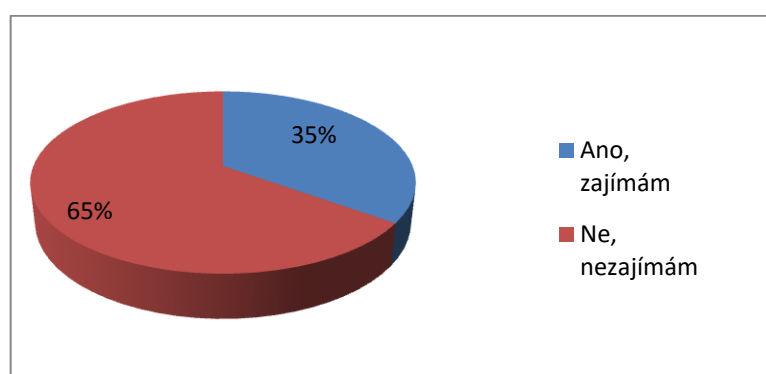
Dále jsou uvedeny odpovědi respondentů na jednotlivé otázky:

Otázka č. 1

Na otázku, zda se rezidenti zajímají o cestovní ruch v CHKO Železné hory, odpovědělo 35 % ano a 65 % ne.

V osobním dotazování bylo zjištěno, že rezidenti, kteří se zajímají o cestovní ruch, v oblasti cestovního ruchu sami pracují. Popřípadě pracují ve službách, které jsou závislé na cestovním ruchu.

Graf 9 Zajímáte se o cestovní ruch v CHKO Železné hory?

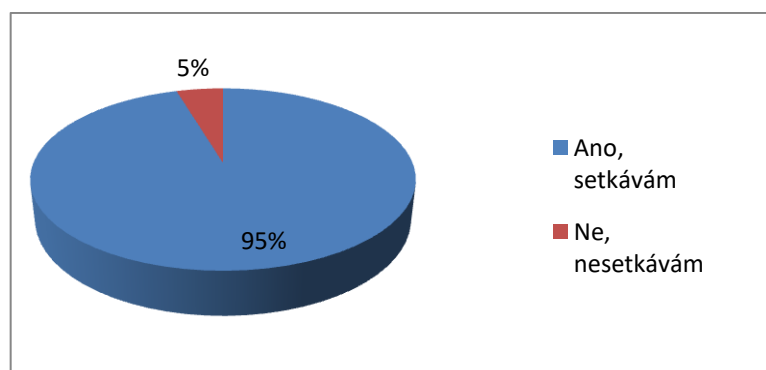

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 2

Rezidenti se v 95 % setkávají přímo s účastníky cestovního ruchu. Zbýlých 5 % se s nimi nesetkává. Z osobního rozhovoru z toho vyplynuli lidé, kteří pracují ve výrobních firmách.

Graf 10 Setkáváte se s účastníky cestovního ruchu?

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 3

Místní mají na turisty smíšené názory. Někteří uvedli, že jim vadí frekventovanost některých navštěvovaných míst, nepořádek a také neslušné chování. Na druhou stranu byli lidé, kteří jsou rádi, že jsou místa navštěvována. Díky vstupnému, co se vybere od návštěvníků, se můžou dále rekonstruovat dané objekty či použít peníze na údržbu a provoz.

Otázka č. 4

Pojem udržitelný rozvoj cestovního ruchu zná 38 %. Jen 8 respondentů ale bylo schopno blíže charakterizovat a přiblížit, co tento pojem znamená. Zbytek, tedy 62 % tento pojem nezná.

Otázka č. 5

Na otázku ohledně dalšího rozvoje cestovního ruchu v CHKO Železné hory byly odpovědi následující. 65 % dotázaných není pro možnost dalšího rozvoje cestovního ruchu v oblasti. Tito lidé si myslí, že by případný rozvoj mohl poškodit typický vzhled a přírodu. 35 % by podpořilo rozvoj cestovního ruchu.

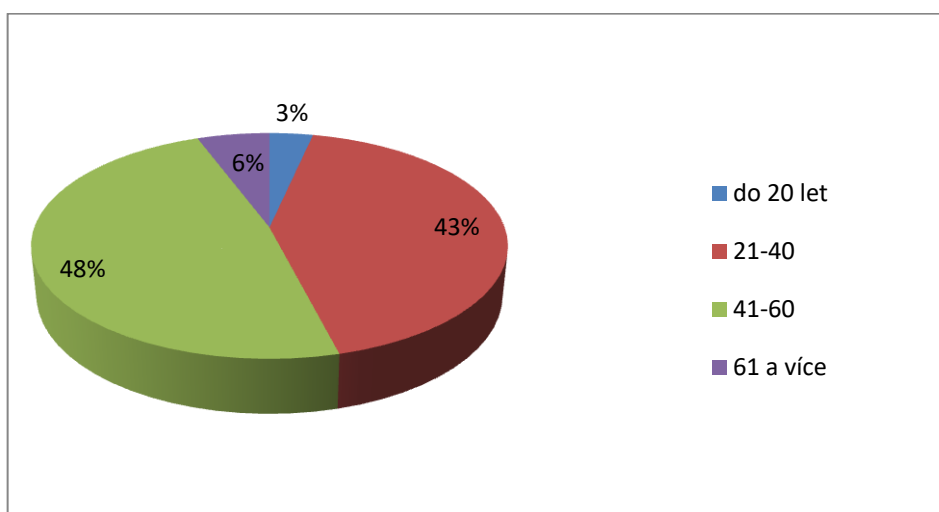
Otázka č. 6

Trvalé bydliště mají v CHKO Železné hory všichni dotázaní. Ti, kteří ho měli jinde, byli z tohoto šetření vyloučeni. Druhá část otázky zněla, jak dlouho jednotliví rezidenti bydlí v dané oblasti. 3 % rezidentů bydlí v CHKO Železné hory 1-10 let, 6 % dotázaných 11-20 let a zbytek, tedy 91 % zde žije více jak 21 let.

Otázka č. 7

V rámci této otázky byla zjišťována věková skupina. Podíl jednotlivých věkových skupin je uveden v grafu č. 11 Kolik Vám je let? Do 20 let se průzkumu zúčastnily 3 % dotázaných. Od 21-40 let bylo v zastoupení 43 %. Podíl věkové skupiny od 41-60 let se účastnilo 48 %. A 6 % měla zastoupení věková skupina 61 let a více.

Graf 11 Kolik Vám je let?

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 8

Rozdíl mezi muži a ženami byl v celkovém dotazování velice malý. Celých 56 % z dotázaných byly ženy a 44 % muži. Což na dotazování nemělo žádný vliv.

5.1.4 Podnikatelské subjekty

V dotazníku s podnikatelskými subjekty bylo dotázáno celkem 50 respondentů. Dotazování probíhalo osobně a to v případě 15 podnikatelů, 9 telefonicky a 26 formou elektronického dotazníku. Bylo zjišťováno především, jakým způsobem se staví k udržitelnému cestovnímu ruchu a zda se nějakým aktivním způsobem zajímají například o certifikaci či sdružování se. Dotazník je uveden v příloze č. 10 Podnikatelské subjekty – dotazník.

Podnikatelé zodpovídali následující otázky:

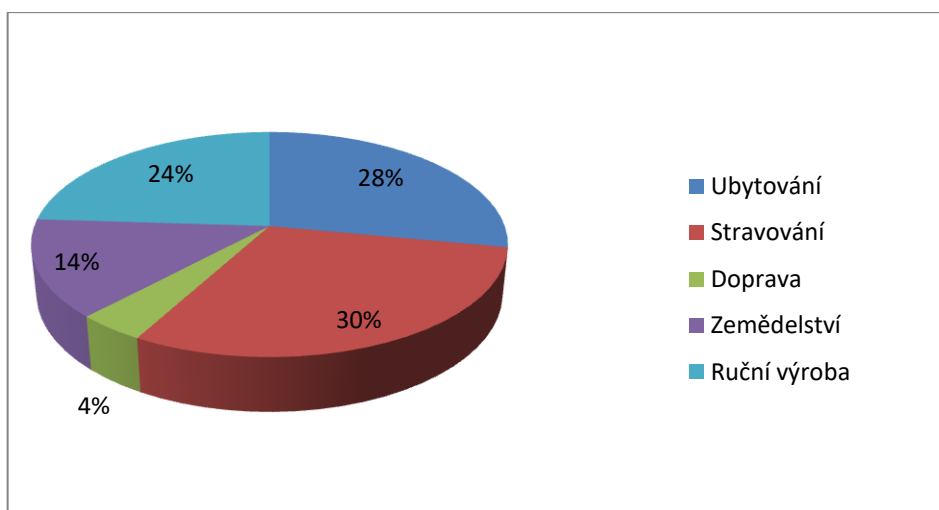
1. Jaká je oblast Vašeho podnikání?
2. Kolik zaměstnanců má Vaše firma?
3. Jste členem nějakého sdružení v oblasti Vašeho podnikání?
4. Jste držitelem nějaké ekologické certifikace nebo ocenění?
5. Znáte pojem udržitelný rozvoj?

6. Pokud jste na otázku č. 5 odpověděli ano, řídíte se principy udržitelného rozvoje?
7. Znáte pojem šetrné formy cestovního ruchu?
8. Pokud jste na otázku 7 odpověděli ano, podporujete nebo se věnujete šetrným formám cestovního ruchu?
9. Zapojuje se Vaše firma od třídění odpadů?
10. Využíváte při výkonu práce zařízení šetřící elektrickou energii, vodu, atd?
11. Využíváte při své činnosti nebo prodáváte regionální výrobky?
12. Vnímáte podporu cestovního ruchu ze strany obcí či kraje za dostatečnou?

Otázka č. 1

V rámci této otázky bylo zjišťováno, v jaké oblasti dotázaní podnikají. Z průzkumu vyšlo, že nejvíce dotázaných podniká v oblasti stravování a to 30 %, dále 28 % v oblasti ubytování a 24 % v oblasti ruční výroby. V oblasti ruční výroby se jedná o výrobu a prodej originálních doplňků s regionální certifikací. V oblasti zemědělství podniká 14 % dotázaných a jedná se o rostlinnou výrobu, jako jsou ovocné sady v ekologickém režimu či výroba těstovin. V rámci živočišné výroby jde o chov včel a skotu.

Graf 12 V jaké oblasti podnikáte?

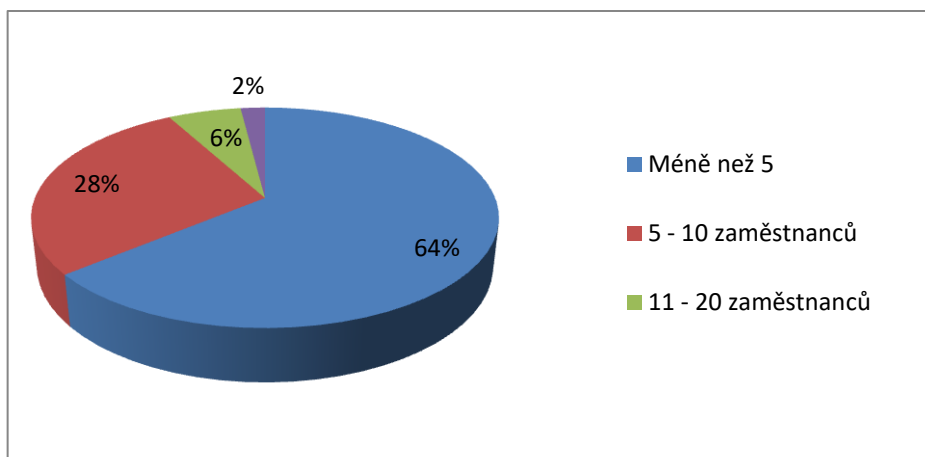

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 2

Na následujícím grafu je možné vidět, že mezi firmami převažují firmy malé s méně než 5 zaměstnanci a to celých 64 %. 28 % dotázaných má 5 – 10 zaměstnanců, 6 % respondentů má 11 – 20 zaměstnanců a pouze 2% dotázaných, tedy 1 firma, má více než 21 zaměstnanců.

Graf 13 Kolik zaměstnanců má Vaše firma?

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 3

Respondenti uvedli, že jsou ve 42 % členy sdružení v oblasti jejich podnikání. Jde o sdružení Asociace hotelů a restaurací ČR, Svaz chovatelů masného skotu, Svaz včelařů, Ovocnářské Unie ČR, PRO BIO LIGY, MAS Hlinecko či MAS Železnohorský region.

Otázka č. 4

Respondenti uvedli, že mají ve 25 % certifikaci nebo ocenění v oblasti ekologie. Jedná se především o BIO certifikát, CPK - certifikovaná přírodní kosmetika, certifikace bio krmiv pro zvířata, ŽELEZNÉ HORY regionální produkt či ekologický výrobní program SEKOL.

Otázka č. 5 a 6

V této otázce byli respondenti dotázáni, zda znají pojem udržitelný rozvoj. 43 % odpovědělo, že tento pojem nezná a 57 % uvedlo, že ho zná. Ti, co uvedli ano, dále odpovídali, že se snaží zlepšovat stávající stroje, snaží se pracovat a provozovat podnik v souladu s přírodou a ostatními lidmi v okolí. Jednalo se například o ekologickou farmu či ekologickou výrobu medu. Jeden respondent uvedl, že se snaží dodržovat

principy udržitelného rozvoje a má nastavenou určitou laťku a dlouhodobě se snaží zlepšovat.

Otázka č. 7 a 8

Pouze 15 % dotázaných odpovědělo, že zná pojem šetrné formy cestovního ruchu. Nicméně pouze 6 respondentů dokázalo blíže specifikovat a charakterizovat tento pojem. Jednalo se opět například o ekologickou farmu či restauraci.

Otázka č. 9 a 10

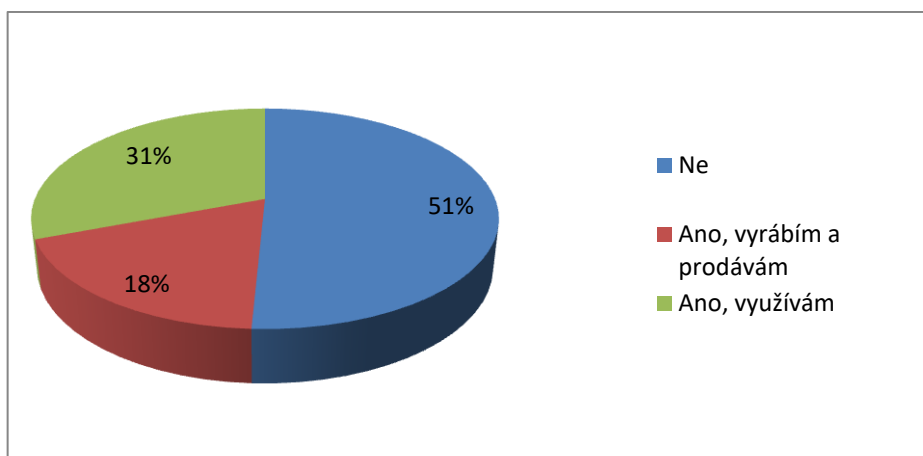
Velice dobrého výsledku bylo zodpovězeno v otázce ohledně třídění odpadů. Celých 89 % dotázaných odpovědělo, že se snaží odpad třídit. Jde o třídění plastů, papírů či skla. Dále se jednalo o nápojové kartony, kovy a biologicky rozložitelný odpad.

87 % respondentů uvedlo, že využívá při výkonu práce zařízení, které šetří elektrickou energií. V restauracích to bylo především světlo na senzor, úspora v rámci vytápění objektů či větší regulace při manipulaci s vodou. V několika restauracích a ubytovacích zařízeních využívají elektrický osoušeč rukou.

Otázka č. 11

V následujícím grafu jsou k vidění odpovědi respondentů na otázku týkající se prodeje či výroby regionálních produktů či služeb. 51 % dotázaných nevyrábí ani neprodává regionální produkty, 31 % využívá regionálních produktů a to především v hotelech či restauracích. 18 % produkty vyrábí a prodává (ekofarmy, zemědělství).

Graf 14 Využíváte při své činnosti nebo prodáváte regionální výrobky?

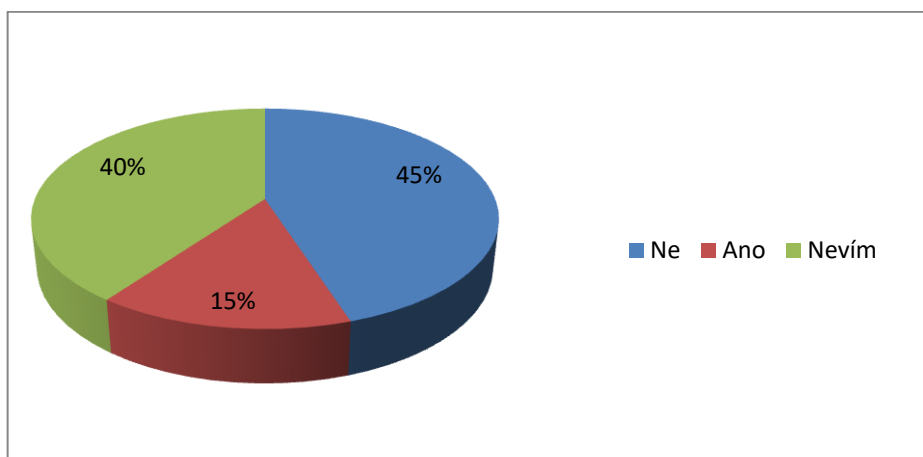

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 12

V této otázce bylo zjišťováno, zda podnikatelé pocítují dostatečnou podporu ze strany obcí nebo kraje. 45 % dotázaných odpovědělo, že by podpora mohla být větší, 15 % nevědělo a 40 % pocítuje dostatečnou podporu při podnikání.

Graf 15 Vnímáte podporu cestovního ruchu ze strany obcí či kraje za dostatečnou?

5.1.5 Shrnutí výsledků dotazníkového šetření

Ze šetření, které probíhalo osobním a telefonickým dotazováním nebo elektronickou formou vyplynulo, že určité povědomí o udržitelném rozvoji cestovního ruchu tu u některých skupin dotázaných je.

Zjišťování ve veřejné sféře probíhalo e-mailem. Získané informace poukazují na pozitivní vliv CHKO Železné hory a na podporu rozvoje cestovního ruchu. Pozitivně působí v oblasti zaměstnanosti a příjmů finančních prostředků do rozpočtů obcí. Negativní dopady cestovního ruchu jsou ve spojení s problémem řešení tříděného odpadu a obav z rozšíření kriminality a hluku. Zástupci obcí, kteří reagovali na dotazník, znají udržitelný rozvoj cestovního ruchu a především se snaží o spolupráci s jinými obcemi či městy a nedostatek vidí v komunikaci s ostatními aktéry cestovního ruchu. 72 % dotázaných obcí se snaží o zapojení do udržitelného rozvoje cestovního ruchu a podporují například značení v okolí, vytváří reklamní prospekty, podporují kulturní a společenské akce anebo se snaží vylepšovat infrastrukturu. Obce či města nemají zájem o organizaci zastřešující cestovní ruch v CHKO Železné hory.

Účastníci cestovního ruchu přijíždějí nejčastěji z kraje, kde se CHKO nachází, tedy z Pardubického a z krajů Královéhradeckého a Vysočina. 65 % dotázaných bylo

v CHKO poprvé a 27 % dotázaných si již nepamatuje, kolikrát do CHKO zavítalo. Mezi nejvíce využívané služby patří v 89 % stravování a potom služby informačních center. Účastníci nejvíce navštěvují přírodní a kulturní památky, vykonávají pěší turistiku, využívají cyklostezky. Je zde velice malé zastoupení návštěvníků kulturních a společenských akcí, i když nabídka tu je. Kladné hodnocení dávají krajině, naučným stezkám a udržovaným cyklostezkám. Návštěvníkům se nelíbí otevírací doba některých památek, hodně turistů v atraktivních lokalitách a některé nezpevněné pěší stezky. Pouze 38 % dotázaných vědělo co je to udržitelný rozvoj cestovního ruchu. 95 % respondentů by bylo ochotno připlatit si za služby či produkty, které podporují udržitelný rozvoj cestovního ruchu a jsou šetrné k životnímu prostředí.

Ze šetření mezi místními obyvateli vyšlo najevo, že je velice malý zájem o cestovní ruch v CHKO Železné hory (35 %), i přes to, že se 95 % dotázaných s turisty setkává. Postavení místních obyvatel k turistům je rozpolcené. Někteří odpověděli, že turistů je již moc, nechovají se slušně a naopak někteří by i dále podporovali rozvoj cestovního ruchu, jelikož se potom peníze dají využít na opravy a údržbu. Pojem udržitelný rozvoj cestovního ruchu zná pouze 38 % a bližší charakteristiku jen 8 respondentů. 65 % rezidentů si nepřeje další masivní rozvoj cestovního ruchu, kvůli zachování typického vzhledu a uchování krajiny a přírody.

Dotázaní podnikatelé mají v oblasti především malé firmy zaměřené na stravování, ubytování či ruční výrobu. 42 % podnikatelů je členem sdružení v této oblasti a pouze 25 % respondentů je vlastníkem ekologického certifikátu. Pojem udržitelný rozvoj cestovního ruchu je známý 57 % dotázaných. 89 % se snaží podporovat třídění odpadů, což je velice dobrý výsledek. Podnikatelé v 31 % využívají regionální produkty a služby, 18 % je vyrábí a prodává.

5.2 SWOT analýza

Pro určení vnitřních a vnějších vlivů, které ovlivňují udržitelný rozvoj a udržitelný rozvoj cestovního ruchu byla na základě literárních podkladů a podkladů získaných z vyhodnocení dotazníkového šetření, sestavena SWOT analýza.

5.2.1 Silné stránky

Mezi silné stránky CHKO Železné hory je možné zařadit tyto faktory:

- rekreační centrum u vodní nádrže Seč,
- kvalitní přírodní prostředí,
- kvalitní stav ovzduší,
- vysoký počet zvláště chráněných území,
- cykloturistika,
- hippoturistika,
- dobrá síť turistických cest a značení,
- lidová architektura,
- tradiční řemeslná výroba,
- velké množství výhledových míst a rozhleden,
- hřebčín ve Slatiňanech,
- realizace nových naučných stezek,
- možnost využití vodní rekreace,
- vysoký podíl lesů na území CHKO Železné hory,
- vysoký počet chráněných rostlin a živočichů,
- historie území.

5.2.2 Slabé stránky

Mezi slabé stránky dle SWOT analýzy se řadí:

- špatná dopravní infrastruktura,
- nízký počet hradů a zámků v CHKO Železné hory,
- chybějící navazující služby (parkoviště, odpočívadla),
- některé památky jsou otevřené pouze v sezóně,
- nedostatečné využití oblasti v zimě,
- neexistence průvodce šetrnými formami cestovního ruchu v CHKO Železné hory,
- špatná nebo neexistující provázanost služeb,
- nízké povědomí o této oblasti v ČR,
- některým obcím chybí vybavenost infrastrukturou,
- nízký počet vlastníků ekologických certifikací,
- nízká kvalita ubytovacích a stravovacích zařízení,
- zastaralost používané techniky.

5.2.3 Příležitosti

Příležitosti, které se nacházejí v oblasti CHKO Železné hory, se týkají především:

- zvýšit počet kulturních akcí v oblasti,
- oprava komunikací
- využívání finanční podpory z EU,
- zvýšení zaměstnanosti v obcích,
- vytvořit komplexní balíčky služeb se zaměřením především na rodiny s dětmi, pěší, cyklisty a důchodce,
- rozvoj agroturistiky a její větší propagace,
- potenciál pro šetrné formy cestovního ruchu v oblasti,
- šířit informace o udržitelném rozvoji a udržitelném rozvoji cestovního ruchu,
- větší podpora lokálních produktů,
- větší spolupráce mezi subjekty,
- kongresový cestovní ruch,
- ochota účastníků cestovního ruchu připlatit si za kvalitnější služby či zboží,
- zavádění nových technologií šetrných k životnímu prostředí.

5.2.4 Ohrožení

Ohrožení v oblasti CHKO Železné hory jsou:

- neochota návštěvníků zůstat déle než jednu noc,
- nárůst kriminality, díky vyšší návštěvnosti oblasti,
- vysoká návštěvnost některých oblíbených lokalit,
- znečištění životního prostředí,
- ničení kulturních a přírodních památek,
- nezájem o podnikání v oblasti cestovního ruchu,
- rychlejší rozvoj okolních oblastí,
- menší zájem o cestování v rámci celé ČR,
- vliv sezónnosti,
- zkracující se délka pobytů,
- malá motivace rezidentů k ochraně životního prostředí,
- odchod kvalifikované pracovní síly do větších měst,
- chátrání kulturních památek,
- nezájem o tradiční řemeslné výrobky.

5.3 Zhodnocení potenciálu CHKO Železné hory

CHKO Železné hory je pro návštěvníky velice zajímavou oblastí. Pro její další rozvoj je nutné modernizovat některá zařízení cestovního ruchu (především ubytování) a infrastrukturu. CHKO má velký potenciál pro rozvoj šetrných forem cestovního ruchu a je nutné podporovat místní podnikatele, aby tuto formu cestovního ruchu v budoucnu propagovali a rozvíjeli. Proto je důležité zvýšit povědomí o udržitelném cestovním ruchu především mezi podnikateli a místními obyvateli.

Území je jedinečné svou přírodní a kulturní historií, což může v budoucnu přilákat více návštěvníků nejen z ČR ale i ze zahraničí. Doporučuji zvýšit spolupráci mezi subjekty veřejné správy a soukromým sektorem. Tato spolupráce by mohla přinést i větší provázanost a atraktivitu pro turisty. Spolupráce by byla vhodná i v rámci propagace CHKO.

Oblast je navštěvována především v letních měsících a tak by bylo dobré připravit zajímavé produkty pro nalákání turistů i v jiných ročních obdobích pro rozložení návštěvnosti do celého roku, popřípadě získání nových návštěvníků, kteří by se do oblasti vraceli. Podnikatelé se zaměřují především na rodiny s dětmi a vytvářejí pro ně balíčky a programy. Je vhodné se do budoucna zaměřit i na starší klientelu a prodloužení doby pobytu v daném místě. CHKO Železné hory nabízí návštěvníkům krásnou přírodu, čerstvý vzduch a na některých místech i nenáročný terén, který by mohl být využíván právě seniory.

Dotazníkovým průzkumem bylo zjištěno, že vysoké procento účastníků cestovního ruchu zde bylo poprvé, proto je vhodné neustále vytvářet a vymýšlet nové produkty, které by podporovaly opakovanou návštěvnost. CHKO je oblíbená kvůli cyklostezkám různé náročnosti a tak je zapotřebí i nadále rozšiřovat služby spojené s cykloturistikou, jako jsou odpočívadla, půjčovny a opravny kol či samotné cyklostezky. Velice dobře je v oblasti řešen přístup k naučným stezkám. Samotné obce se snaží naučné stezky vytvářet a starat se o ně. Do budoucna je důležité v této práci pokračovat a snažit se odlehčit nejvytíženější oblastem od turistů.

Pro propagaci lokality mohou sloužit i společenské a kulturní akce. Nyní se zde již několik takovýchto akcí ročně koná. Navrhuji rozšířit nabídku akcí i do měsíců, které nejsou turisty tolik vyhledávané. Jednak se rozšíří povědomí o oblasti, ale také se

dostane těmto turistům možnost navštívit daná místa v době, kdy nejsou tolik přetěžována. Výbornou formou propagace je i prodej místních výrobků popřípadě možnost se aktivně účastnit přímo na výrobě.

Závěr

Hlavním cílem bylo zhodnocení současného stavu oblasti CHKO Železné hory v otázkách udržitelného rozvoje cestovního ruchu. Lokalita má výjimečné předpoklady pro rozvoj udržitelných forem cestovního ruchu, což bylo dokázáno vypracováním této práce. Nicméně jejich potenciál ještě není zcela využit a to jak chybějícími ekofarmami či řádným zázemím pro využívání těchto forem. Existence CHKO s sebou přináší i určité limity, které jsou jakousi pomyslnou brzdou rozvoje území. Vše probíhá samozřejmě s přihlédnutím na ochranu přírody a krajiny, což hraje hlavní roli v této oblasti. Vymezení udržitelného rozvoje a udržitelného cestovního ruchu proběhlo v prvních kapitolách. Železné hory jsou předurčeny jako území s velkým potenciálem k rozvoji šetrných forem cestovního ruchu a to především v oblasti pěší turistiky a cykloturistiky. Dané území je velice dobře spravováno a podporováno ve smyslu péče a tvorby naučných stezek, nových hippotras a ochrany přírody a krajiny formou maloplošných zvláště chráněných území. Tato území se v CHKO nacházejí v hojném počtu spolu s ochranou památných stromů a snahou o vytváření značky regionálních produktů.

V rámci materiálně technické základny je potřeba určité modernizace. Se zvyšujícími se požadavky turistů na dobrou dostupnost či kvalitu služeb je nutné zlepšit infrastrukturu například zvýšením počtu dopravních spojení či rekonstrukcí stávajících ubytovacích a stravovacích zařízení. Tyto modernizace jsou důležité do budoucna k udržení si určité konkurenční výhody.

V rámci udržitelného rozvoje cestovního ruchu je nutné konstatovat, že úroveň povědomí v této oblasti je na dobré úrovni pouze v rámci státní správy a podnikatelských subjektů, což se dalo předpokládat. Nicméně je i nadále nutné vzdělávat zaměstnance v této oblasti. Spolupráce a provázání v této oblasti funguje nejlépe na úrovni spolupráce veřejné správy mezi sebou a s některými podnikateli.

V CHKO Železné hory je potřebné více zapojit veřejnost do spolupráce a objasnění důležitosti řídit se principy udržitelného rozvoje zvláště v této unikátní oblasti. Lokalita trpí především masivním cestovním ruchem v letních měsících a přetížením oblíbených turistických atraktivit jednodenními návštěvami. Je nutné motivovat návštěvníky k šetrnému zacházení s přírodou a potřebou starat se nejen sami o sebe, ale i o okolí.

Přestat plýtvat věcmi, které jsou potřebné pro náš život, jako je čistá voda, elektřina či neobnovitelné zdroje. Každý by měl být ohleduplný a starat se o naši planetu. Vždyť i další generace si chtějí užívat krás Země a budou chtít navštívit toto jedinečné místo CHKO Železné hory.

Použité zdroje

Internetové zdroje

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky: Klimatické poměry [online]. [cit. 2016-11-13]. Dostupné z: <http://zeleznehory.ochranaprirody.cz/charakteristika-oblasti/klimaticke-pomery/>

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky: Naučné stezky [online]. [cit. 2017-02-01]. Dostupné z: <http://zeleznehory.ochranaprirody.cz/sprava-informuje/naucne-stezky/>

Bartolomějská pout': Heřmanův Městec [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <http://www.hermanuv-mestec.cz/volny-cas/bartolomejska-pout/>

Booking: Restaurace a Penzion na Hájence [online]. [cit. 2017-03-21]. Dostupné z: http://www.booking.com/hotel/cz/restaurants-and-pensions-hajence.cs.html?aid=812453;label=affnetneverblue_index-1_pub-512548_clkid-5122051450;sid=dd99c6806ed10e9c82192ec84c6f4d4a;dest_id=-555008;dest_type=city;dist=0;group_adults=2;hpos=1;room1=A%2CA;sb_price_type=total;srfid=275f272c55c1adf19c20d713dcd910cf87612c3cX1;type=total;ucfs=1&#hotelTmpl

Bus Portal: Cyklobusy vyjedou již 3. května [online]. [cit. 2017-03-21]. Dostupné z: <http://www.busportal.cz/modules.php?name=article&sid=4675>

CzechTourism: Udržitelný cestovní ruch [online]. [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.eden-czechtourism.cz/udrzitelny-cestovni-ruch/>

Český statistický úřad: Počet obyvatel v obcích - k 1.1.2016 [online]. 2016 [cit. 2016-11-14]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich>

Čwachták fest: Informace [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <http://cwachtakfest.cz/informace.html>

Databáze strategií: Strategické dokumenty [online]. [cit. 2017-04-09]. Dostupné z: <https://www.databaze-strategie.cz/cz/mzp/strategie/statni-politika-zivotniho-prostredi-cr-2012-2020-akt-2016?typ=detail>

Deset nejhorších ekologických katastrof: Obrazem [online]. [cit. 2017-01-24]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/den-d/obrazem-deset-nejhorsich-ekologickych-katastrof_170432.html

Folk na Lichnici: Aktuality [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <http://www.folknalichnici.cz/index.php>

CHKO Železné hory: Základní údaje [online]. [cit. 2017-01-26]. Dostupné z: http://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/zchru/index.php?frame&SHOW_ONE=1&ID=2338

Kolektiv Konsorcia SPROR Plus. Cestovní ruch a udržitelný rozvoj [online]. Praha. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2007 [cit. 2017-02-28]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/b973337b-cccc-42a3-9d19-2b23356dcff2/GetFile15_1.pdf

Lughnasad: Lughnasad, festival keltské kultury, Nasavrky 28. - 29. 7. 2017 [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <http://www.lughnasad.cz/>

MAS Hlinecko: O nás [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: http://www.mashlinecko.cz/indexx.php?id=o_nas

MAS Chrudimsko: Základní informace [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://maschrudimsko.cz/zakladni-informace>

Mikroregion Centrum Železných hor: Turistické produkty mikroregionu Podhůří Železných hor [online]. [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: <http://www.czh.cz/mikro/seznamcyklo.htm>

Ministerstvo pro místní rozvoj: Základní pojetí konceptu udržitelného rozvoje [online]. [cit. 2017-02-24]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Microsites/PSUR/Uvodni-informace-o-udrzitelnem-rozvoji/Zakladni-pojeti-konceptu-udrzitelneho-rozvoje>

Ministerstvo životního prostředí: Místní Agenda 21 [online]. [cit. 2017-02-24]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/mistni_agenda_21

Ministerstvo životního prostředí: Udržitelný rozvoj [online]. [cit. 2017-02-24]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/udrzitelny_rozvoj

MŽP: Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Železné hory na období 2011 – 2020 dostupné z

http://drusop.nature.cz/ost/archiv/plany_pece/ug_file.php?RECORD_ID=23719

Národní síť Místních akčních skupin České republiky: Místní akční skupiny [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://nsmascr.cz/o-nas/mistni-akcni-skupiny/>

Nasavrky: Keltský archeopark [online]. [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: <http://www.inasavrky.cz/keltsky-archeopark.php#stezka>

Oficiální jednotná klasifikace ubytovacích zařízení ČR 2015-2020: Metodika [online]. Praha [cit. 2017-03-21]. Dostupné z: http://www.hotelstars.cz/resources/files/metodika%202015-2020-13_5.pdf

Penzion Lipina: Úvodní stránka [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://www.penzionlipina.cz/>

Regionální informační systém: Místní akční skupiny [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/pardubicky-kraj/regionalni-informace/mistni-akcni-skupiny/#>

Slatiňany: Slatiňanské pozastavení a Den koní [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <https://www.zamek-slatinany.cz/cs/akce/8515-slatinanske-pozastaveni-a-den-koni>

Správa CHKO Železné hory: Stromem roku 2016 je strom v péči AOPK ČR! [online]. [cit. 2017-02-06]. Dostupné z: <http://zeleznehory.ochranaprirody.cz/sprava-informuje/aktuality/stromem-roku-2016/>

Stateček plný zvířátek: Koňský tábor [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://statecekplnyzviratek.webnode.cz/o-nas/>

Statek u Holcmanů: Ubytování [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://www.statekuholcmanu.cz/ubytovani/>

Veselý kopec: muzeum v přírodě [online]. [cit. 2016-11-14]. Dostupné z: <https://www.vesely-kopec.eu/cs/o-veselem-kopci>

Železné hory: Cyklobus Železné hory 2016 [online]. [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: <http://www.zeleznehory.net/cyklobus-zelezne-hory-2015/>

Železné hory: regionální produkt [online]. [cit. 2016-10-15]. Dostupné z: <http://www.regionalni-znacky.cz/zelezne-hory/cs/certifikovane-produkty/?k=produkty>

Železnohorský region: Základní údaje [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: http://zeleznohorsky-region.cz/_maszr/menu.phtml

Knižní zdroje

BÁRTA, František a Pavel ROUS. Průvodce vlastivědnou stezkou krajem Železných hor: Nasavrky 4. října 2001. Nasavrky: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Správa CHKO Železné hory, 2008. Železné hory. ISBN 978-80-87051-47-4

ČIHAŘ, Martin. Ochrana přírody a krajiny 1: územní ochrana přírody a krajiny v České republice. Praha, 1998. s. 6. ISBN 80-7066-509-4

DIBELKOVÁ, Irena a Hana KOLÁŘOVÁ. Železné hory: ekologie - hrozba i naděje. Praha: Olympia, 2004. Průvodce po České republice (Olympia). ISBN 80-703-3835-0

FALTYSOVÁ, Helena a František BÁRTA. Pardubicko. Brno: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. ISBN 80-860-6444-1

GALVASOVÁ, Iva. Průmysl cestovního ruchu [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2008 [cit. 2017-03-21]. ISBN 978-80-87147-06-1

HRUŠKA, Jiří. Železné hory: Geomorfologie a geoekologie Železných hor se zvláštním zřetelem na CHKO Železné hory. Hlinsko, 2000. Studie

JIRÁSEK, Jaroslav. Nejcenější plochy Železných hor: Utváření sídel a lidové stavby v proměnách staletí. Nasavrky: [Společnost přátel Železných hor], 1995. ISBN 80-902-0520-8

JELÍNEK, Michal, Jitka KOZUBKOVÁ a Petr KOSTEČKA. Realizace návštěvnické infrastruktury. Praha: Omikron, 2009. ISBN 978-80-87051-64-1

ORIEŠKA, Ján. Technika služeb cestovního ruchu. Praha: Idea servis, 1999. ISBN 80-859-7027-9

PÁSKOVÁ, [Martina a Josef ZELENKA]. Výkladový slovník cestovního ruchu. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002. Průvodce na cesty. ISBN 978-802-3901-528

PÁSKOVÁ, Martina – ZELENKA, Jozef. Výkladový slovník cestovního ruchu. Praha, 2002. s. 125. ISBN 80-239-0152-4

PÁSKOVÁ, Martina. Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu [online]. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009 [cit. 2017-02-28]. ISBN 978-807-4350-061

PÁSKOVÁ, Martina. Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008, 298 s. ISBN 978-807-0416-587

PODHORSKÝ, Marek. Pardubický kraj. Praha: Freytag, 2004. Průvodce na cesty (Freytag. ISBN 80-731-6077-3

PRIMACK, Richard B. – KINDLMANN, Pavel – JERSÁKOVÁ, Jana. Biologické principy ochrany přírody. Praha, 2001. s. 199. ISBN 80-7178-552-0

Průvodce geologií Železných hor: Hydrologie. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2014. ISBN 978-80-87457-96-2

RYGLOVÁ, Kateřina, Michal BURIAN a Ida VAJČNEROVÁ. Cestovní ruch - podnikatelské principy a příležitosti v praxi. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-4039-3

SACHS, Jeffrey. The age of sustainable development. ISBN 978-023-1173-155

SPRÁVA CHKO ŽELEZNÉ HORY (2010a): Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Železné hory na období 2011-2020. AOPK ČR, Praha, 44 s

SPRÁVA CHKO ŽELEZNÉ HORY (2010b): Rozbory Chráněné krajinné oblasti Železné hory ke 30. 6. 2010 AOPK ČR, Praha, 180 s

Svět, který chceme: budoucnost pro všechny: cíle udržitelného rozvoje : průvodce pro děti [online]. Informační centrum OSN v Praze ve spolupráci s: Národní sítí Global Compact Česká republika, Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy, Člověk v tísni, o.p.s. [cit. 2017-04-09]. ISBN 978-80-86348-36-0

ŠTĚPÁN, Luděk a Pavel ROUS. Železné hory: Utváření sídel a lidové stavby v proměnách staletí. Heřmanův Městec - Nasavrky: Grantis pol. s r. o., 2005. ISBN 80-86619-11-7

THÖNDLOVÁ, Gabriela a Martina PÁSKOVÁ. Komparativní analýza agroturistiky v České republice a ve Svobodném státu Bavorsku. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2011. Studie (Národohospodářský ústav Josefa Hlávky). ISBN 978-808-6729-671

ZÁVODNÁ, Lucie Sára. Udržitelný cestovní ruch: principy, certifikace a měření. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-802-4445-762

ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. Výkladový slovník cestovního ruchu. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-807-2018-802

ZELENKA, Josef a Pavel ROUS. Pracovní seminář u příležitosti 10. výročí vyhlášení CHKO Železné Hory: Nasavrky 4. října 2001. Ústí nad Orlicí: Grantis, 2001. Železné hory. ISBN 80-902-4008-9

ZELENKA, Josef a Pavel ROUS. Udržitelný cestovní ruch: Management cestovního ruchu v chráněných územích. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-244-7

Dokumenty

Oficiální jednotná klasifikace ubytovacích zařízení ČR 2015-2020: Metodika [online]. Praha [cit. 2017-03-21]. Dostupné z:

[http://www.hotelstars.cz/resources/files/metodika %202015-2020-13_5.pdf](http://www.hotelstars.cz/resources/files/metodika_%202015-2020-13_5.pdf)

MŽP: Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Železné hory na období 2011 – 2020

dostupné z

http://drusop.nature.cz/ost/archiv/plany_pece/ug_file.php?RECORD_ID=23719

Zákony

Zákon č. 144/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Zákon o lesích č. 289/1995 Sb

Seznam zkratek

CHKO	Chráněná krajinná oblast
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
MAS	Místní akční skupina
NPP	Národní přírodní památka
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
PP	Přírodní památka
PR	Přírodní rezervace

Seznam obrázků

Obrázek 1 Schéma 3P	10
Obrázek 2 CHKO Železné hory.....	18
Obrázek 3 Logo regionu Železné hory	40

Seznam tabulek

Tabulka 1 Udržitelný rozvoj X neudržitelný rozvoj cestovního ruchu	14
Tabulka 2 Velikost zón v CHKO Železné hory.....	28
Tabulka 3 Jaké služby cestovního ruchu jste v CHKO Železné hory využili?.....	51
Tabulka 4 Jaký je důvod návštěvy CHKO Železné hory?	51

Seznam grafů

Graf 1 Jaký je vliv CHKO Železné hory na rozvoj cestovního ruchu v této lokalitě? ...	43
Graf 2 Vliv cestovního ruchu na rozvoj CHKO Železné hory	43
Graf 3 Potýkají se Vaše obce na území CHKO s nějakými problémy způsobenými cestovním ruchem?	44
Graf 4 S jakými subjekty spolupracujete?	46
Graf 5 Myslíte si, že by obyvatelé CHKO Železné hory uvítali další rozvoj cestovního ruchu na území CHKO?	48
Graf 6 V jakém kraji bydlíte?	50
Graf 7 Kolikrát jste CHKO Železné hory navštívili?	50
Graf 8 Kolik Vám je let?	53
Graf 9 Zajímáte se o cestovní ruch v CHKO Železné hory?	54
Graf 10 Setkáváte se s účastníky cestovního ruchu?	54
Graf 11 Kolik Vám je let?	56
Graf 12 V jaké oblasti podnikáte?	57
Graf 13 Kolik zaměstnanců má Vaše firma?	58
Graf 14 Využíváte při své činnosti nebo prodáváte regionální výrobky?	59
Graf 15 Vnímáte podporu cestovního ruchu ze strany obcí či kraje za dostatečnou?	60

Seznam příloh

Příloha 1 Hlavní cíle: Měníme náš svět: Agenda udržitelného rozvoje do roku 2030 ...	77
Příloha 2 Chráněné krajinné oblasti v České republice	78
Příloha 3 Demografie CHKO Železné hory	79
Příloha 4 Zóny v CHKO Železné hory	82
Příloha 5 Místní akční skupiny	83

Příloha 6 Kontakt na obce v CHKO Železné hory	84
Příloha 7 Veřejná správa – dotazník	86
Příloha 8 Účastníci cestovního ruchu – dotazník.....	89
Příloha 9 Rezident CHKO Železné hory – dotazník.....	91
Příloha 10 Podnikatelské subjekty – dotazník	93

Přílohy

Příloha 1 Hlavní cíle: Měníme náš svět: Agenda udržitelného rozvoje do roku 2030

Zdroj: OSN (2016)

Příloha 2 Chráněné krajinné oblasti v České republice

Počet	Chráněná krajinná oblast	Rozloha v km ²	Rok vzniku
1.	Beskydy	1160 km	1973
2.	Bílé Karpaty	715 km	1980
3.	Blaník	41 km	1981
4.	Blanský les	212 km	1989
5.	Broumovsko	410 km	1991
6.	Český kras	128 km	1972
7.	Český les	470 km	2005
8.	Český ráj	182 km	1954
9.	České středohoří	1063 km	1976
10.	Jeseníky	740 km	1969
11.	Jizerské hory	368 km	1967
12.	Kokořínsko	272 km	1976
13.	Křivoklátsko	628 km	1978
14.	Labské pískovce	245 km	1972
15.	Litovelské Pomoraví	96 km	1990
16.	Lužické hory	267 km	1975
17.	Moravský kras	94 km	1955
18.	Orlické hory	204 km	1969
19.	Poodří	82 km	1991
20.	Pálava	83 km	1976
21.	Slavkovský les	610 km	1974
22.	Šumava	940 km	1963
23.	Třeboňsko	700 km	1979
24.	Žďárské vrchy	709 km	1970
25.	Železné hory	284 km	1991

Zdroj: AOPK ČR

Příloha 3 Demografie CHKO Železné hory

Kód obce	Obec	PSČ	Okres	Kraj	Počet obyvatel			Průměrný věk		
					Celkem	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy
324	Běstvina	53845	Chrudim	Pardubický	524	278	246	44,4	42,0	47,1
363	Bezděkov	58301	Havlíčkův Brod	Vysočina	302	156	146	39,8	38,3	41,5
683	Bojanov	53826	Chrudim	Pardubický	624	321	303	44,9	43,1	46,7
866	Bousov	53843	Chrudim	Pardubický	210	107	103	42,8	41,3	44,3
1795	Ctětín	53825	Chrudim	Pardubický	262	133	129	48,2	45,1	51,3
5853	Čečkovice	58301	Havlíčkův Brod	Vysočina	79	37	42	46,4	46,6	46,3
2260	České Lhotice	53825	Chrudim	Pardubický	108	56	52	45,4	45,0	45,8
8270	Dolní Sokolovec	58301	Havlíčkův Brod	Vysočina	73	32	41	44,3	46,0	42,9
2261	Hodonín	53825	Chrudim	Pardubický	121	57	64	46,4	42,7	49,8
4251	Horní Bradlo	53953	Chrudim	Pardubický	459	227	232	45,6	44,5	46,6
4614	Hošťalovice	53803	Chrudim	Pardubický	137	73	64	43,8	44,6	43,0
5283	Chotěboř	58301	Havlíčkův Brod	Vysočina	9385	4614	4771	42,5	41,3	43,8
5429	Chrudim	53701	Chrudim	Pardubický	23061	11231	11830	42,0	40,2	43,7
5855	Jeřišno	58274	Havlíčkův Brod	Vysočina	285	144	141	42,3	40,7	44,0
6647	Klokočov	58301	Havlíčkův Brod	Vysočina	129	64	65	43,3	38,4	48,2
7369	Krásné	53825	Chrudim	Pardubický	150	80	70	45,4	43,3	47,8
8314	Křižanovice	53821	Chrudim	Pardubický	113	54	59	42,0	40,0	43,9
8272	Lány	58301	Havlíčkův Brod	Vysočina	274	129	145	37,9	38,8	37,1
8274	Libice nad Doubravou	58277	Havlíčkův Brod	Vysočina	867	421	446	43,4	43,4	43,4
8294	Libkov	53825	Chrudim	Pardubický	81	40	41	44,7	43,3	46,0
8315	Liboměřice	53821	Chrudim	Pardubický	146	80	66	42,6	41,6	43,9
8316	Licibořice	53823	Chrudim	Pardubický	240	112	128	40,6	38,6	42,3
8468	Lipovec	53843	Chrudim	Pardubický	232	108	124	43,8	43,9	43,7

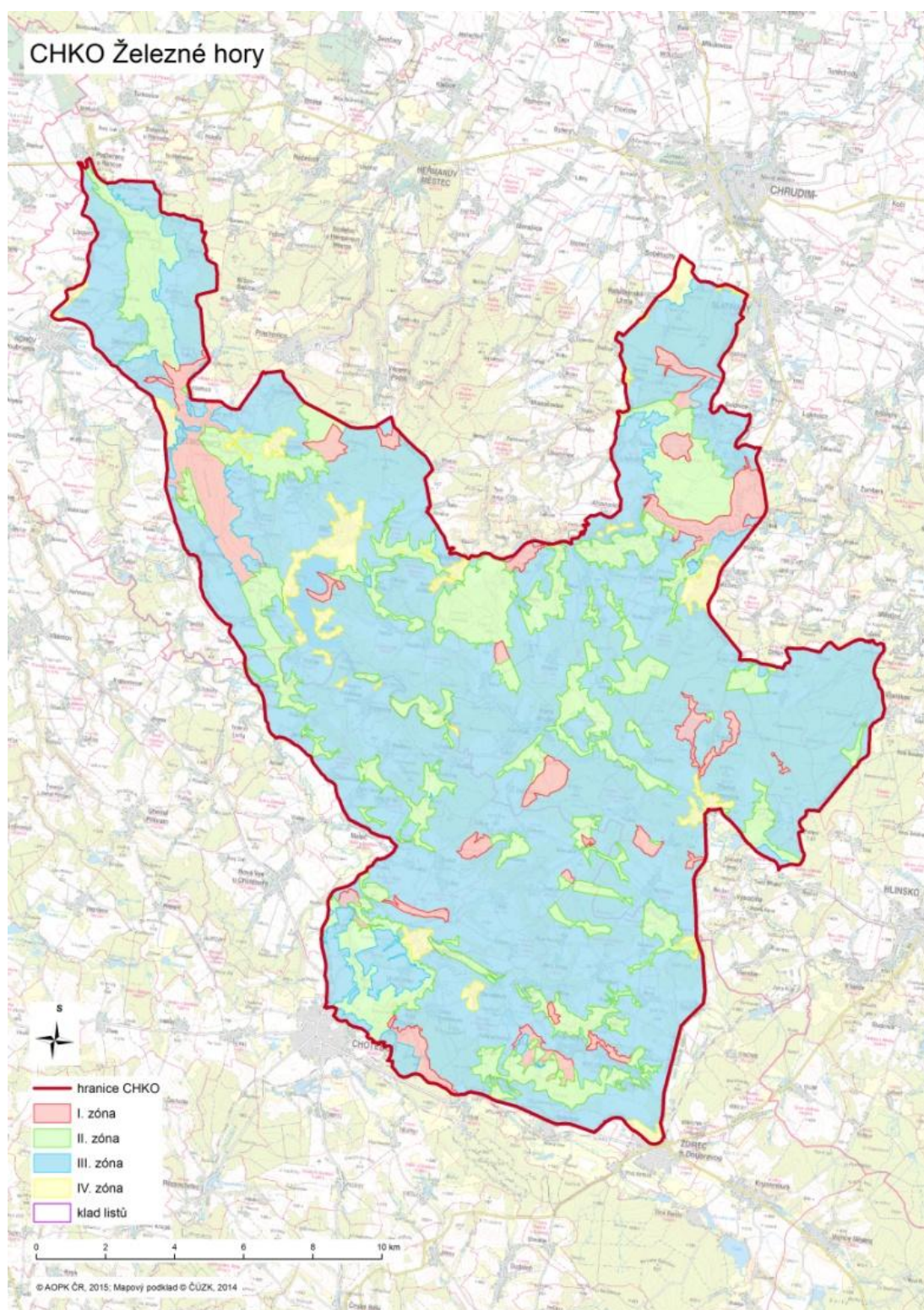
8890	Lukavice	53821	Chrudim	Pardubický	867	425	442	41,1	39,8	42,3
9065	Maleč	58276	Havlíčkův Brod	Vysočina	673	329	344	44,2	43,6	44,7
9388	Míčov-Sušice	53803	Chrudim	Pardubický	272	147	125	48,5	47,6	49,6
9592	Miřetice	53955	Chrudim	Pardubický	1243	626	617	42,0	40,7	43,4
10104	Načešice	53803	Chrudim	Pardubický	584	300	284	40,7	39,8	41,8
10163	Nasavrky	53825	Chrudim	Pardubický	1673	838	835	41,1	39,6	42,6
10584	Nová Ves u Chotěboře	58273	Havlíčkův Brod	Vysočina	564	287	277	41,7	40,8	42,7
12370	Podhořany u Ronova	53841	Chrudim	Pardubický	271	137	134	46,4	46,3	46,4
4438	Podmoklany	58264	Havlíčkův Brod	Vysočina	143	79	64	43,3	41,7	45,3
13280	Prachovice	53804	Chrudim	Pardubický	1402	716	686	39,7	38,0	41,5
13715	Rabštejská Lhota	53701	Chrudim	Pardubický	777	375	402	37,5	37,1	38,0
14114	Ronov nad Doubravou	53842	Chrudim	Pardubický	1684	813	871	43,2	41,8	44,5
14370	Rušinov	58301	Havlíčkův Brod	Vysočina	174	93	81	46,1	43,7	48,9
14646	Seč	53807	Chrudim	Pardubický	1680	867	813	45,3	43,5	47,3
14979	Slatiňany	53821	Chrudim	Pardubický	4198	2055	2143	42,5	41,5	43,5
15016	Slavíkov	58265	Havlíčkův Brod	Vysočina	294,0	152,0	142,0	47,7	43,7	52,0
366	Sloupno	58301	Havlíčkův Brod	Vysočina	43,0	21,0	22,0	46,4	43,6	49,0
15196	Sobětuchy	53701	Chrudim	Pardubický	920,0	477,0	443,0	36,2	35,8	36,6
15200	Sobíňov	58262	Havlíčkův Brod	Vysočina	710,0	369,0	341,0	41,3	41,0	41,7
16070	Svidnice	53824	Chrudim	Pardubický	156,0	83,0	73,0	43,9	43,7	44,1
16812	Trhová Kamenice	53952	Chrudim	Pardubický	923,0	478,0	445,0	42,0	40,8	43,4
17073	Třemošnice	53843	Chrudim	Pardubický	3109	1585	1524	42,6	41,0	44,4
17694	Vápenný Podol	53803	Chrudim	Pardubický	228	111	117	42,2	42,6	41,8
17737	Včelákov	53957	Chrudim	Pardubický	552	279	273	43,3	41,8	44,8
18788	Vysočina	53901	Chrudim	Pardubický	694	348	346	43,0	42,3	43,7
18903	Vyžice	53803	Chrudim	Pardubický	194	91	103	42,6	44,1	41,3
19564	Ždírec nad Doubravou	58263	Havlíčkův Brod	Vysočina	3148	1546	1602	41,3	40,2	42,3

19761	Žlebské Chvalovice	53843	Chrudim	Pardubický	106	51	55	48,2	46,5	49,8
-------	--------------------	-------	---------	------------	-----	----	----	------	------	------

Počet obyvatel			
celkem	65 144	32232	32912

Zdroj: Český statistický úřad, 1.1.2016

Příloha 4 Zóny v CHKO Železné hory

Zdroj: AOPK ČR

Příloha 5 Místní akční skupiny

Název	Sídlo	Forma	Obce, které jsou členem MAS	Územní působnost MAS
MAS Chrudimsko	Chrudim	Zapsaný spolek	Chrudim, Slatiňany	Chrudim, Slatiňany, Svídnice
MAS Železnohorský region	Heřmanův Městec	Zapsaný spolek	Licibořice	Běstvína, Bezděkov, Bojanov, Ctětín, České Lhotice, Hodonín, Horní Bradlo, Hošťalovice, Krásné, Křižanovice, Lány, Libkov, Lioměřice, Licibořice, Lipovec, Míčov-Sušice, Načešice, Nasavrky, Podhořany u Ronova, Prachovice, Rabštejská Lhota, Ronov nad Doubravou, Seč, Sobětuchy, Třemošnice, Vyžice, Žlebské Chvalovice
MAS Hlinecko	Hlinsko	Zapsaný spolek	Trhová Kamenice, Včelákov, Vysočina	Trhová Kamenice, Včelákov, Vysočina

Příloha 6 Kontakt na obce v CHKO Železné hory

	Název obce	E-mailová adresa obce
1.	Běstvina	podatelna@obecbestvina.cz
2.	Bezděkov	oubezdekov@seznam.cz
3.	Bojanov	bojanov@bojanov.cz
4.	Bousov	info@bousov.cz
5.	Ctětín	obec.ctetin@tiscali.cz
6.	Čečkovice	ou.ceckovice@tiscali.cz
7.	České Lhotice	ouceskelhotice@wo.cz
8.	Dolní Sokolovec	ou@dolnisokolovec.cz
9.	Hodonín	ou.hodonin@tiscali.cz
10.	Horní Bradlo	ou@hornibradlo.cz
11.	Hošťalovice	ouhostalovice@iol.cz
12.	Chotěboř	ouhostalovice@iol.cz
13.	Chrudim	urad@chrudim-city.cz
14.	Jeřišno	starosta@jerisno.cz
15.	Klokočov	klokocovaci@seznam.cz
16.	Krásné	starosta@obeckrasne.cz
17.	Křižanovice	ou.krizanovice@worldonline.cz
18.	Lány	urad@obeclany.cz
19.	Libice nad Doubravou	ou.libice@tiscali.cz
20.	Libkov	obec.libkov@tiscali.cz
21.	Liboměřice	ou.libomerice@tiscali.cz
22.	Liciborice	liciborice@tiscali.cz
23.	Lipovec	lipovec@mzh.cz
24.	Lukavice	ou.lukavice@tiscali.cz
25.	Maleč	obu@malec.cz
26.	Míčov-Sušice	obecniurad@micov-susice.cz
27.	Mřetice	obec@miretice.cz
28.	Načešice	ou.nacesice@seznam.cz
29.	Nasavrky	info@nasavrky.cz
30.	Nová Ves u Chotěboře	obec@novavesuchot.cz
31.	Podhořany u Ronova	ou-podhorany@seznam.cz
32.	Podmoklany	oupodmoklany@raz-dva.cz
33.	Prachovice	ou@obecprachovice.cz
34.	Rabštejská Lhota	r.lhota@tiscali.cz
35.	Ronov nad Doubravou	mesto@ronovnd.cz
36.	Rušínov	rusinov@seznam.cz
37.	Seč	mistostarosta@obec-sec.cz
38.	Slatiňany	mesto@slatinany.cz
39.	Slavíkov	ouslavikov@quick.cz
40.	Sloupno	ou.sloupno@tiscali.cz

41.	Sobětuchy	obec@sobetuchy.cz
42.	Sobínov	ou@obecsobinov.cz
43.	Svidnice	ou.svidnice@worldonline.cz
44.	Trhová Kamenice	info@trhovakamenice.cz
45.	Třemošnice	hubackova@tremosnice.cz
46.	Vápenný Podol	vapennypodol@o2active.cz
47.	Včelákov	starosta@vcelakov.cz
48.	Vysočina	obec.vysocina@tiscali.cz
49.	Vyžice	obecvyzice@seznam.cz
50.	Ždírec nad Doubravou	mesto@zdirec.cz
51.	Žlebské Chvalovice	chvalovice@gmail.com

Zdroj: Český statistický úřad, 1.1.2016

Příloha 7 Veřejná správa – dotazník

1) Jaký je vliv CHKO Železné hory na rozvoj cestovního ruchu v této lokalitě?

- ☐ Pozitivní, podporuje CR
- ☐ Spíše pozitivní
- ☐ Spíše negativní
- ☐ Negativní, nepodporuje CR

2) Vyberte tvrzení, která dle Vašeho názoru vystihují vliv cestovního ruchu na rozvoj CHKO Železné hory (zaškrtněte klidně více možností):

- ☐ Pomáhá řešit nezaměstnanost
- ☐ Narušuje život místních obyvatel
- ☐ Přináší finanční prostředky do rozpočtů obcí
- ☐ Rozšiřuje nabídku pracovních příležitostí
- ☐ Pomáhá zvyšovat životní úroveň místního obyvatelstva
- ☐ Devastuje životní prostředí
- ☐ Přispívá k ochraně kulturně-historických památek
- ☐ Další:.....

3) Potýkají se Vaše obce na území CHKO s nějakými problémy způsobenými cestovním ruchem (zaškrtněte klidně více možností)?

- ☐ Kriminalita
- ☐ Problémy s odpadem
- ☐ Nadměrný hluk v některých lokalitách
- ☐ Devastace památek
- ☐ Narušování klidu místních obyvatel
- ☐ Nadměrný počet turistů ve známých oblastech

4) Zpracovává Vaše obec nějaké strategické, koncepční nebo i jiné dokumenty, které se týkají rozvoje cestovního ruchu?

.....
.....

5) Co si představíte pod pojmem udržitelný rozvoj cestovního ruchu?

.....
.....

6) Vyznačte, prosím, spolupráci se subjekty cestovního ruchu (zaškrtněte klidně více možností):

- ☐ Kraj
- ☐ Jiná města či obce
- ☐ Klub českých turistů
- ☐ Informační centra
- ☐ Správa CHKO Železné hory
- ☐ Místní akční skupiny
- ☐ Lesy ČR
- ☐ Další:.....

7) Je daná spolupráce pro Vaši obec přínosná?

- ☐ Ano (pokračujte na otázku č. 9)
- ☐ Ne (pokračujte otázkou č. 8)

8) Proč si myslíte, že spolupráce není přínosná? Jak by se dala tato situace nadále zlepšit? Vypište prosím:

.....

.....

9) Jakým způsobem podporujete udržitelný rozvoj ve Vaší obci?

- ☐ Nepodporuji
- ☐ Podporuji, a to:

10) Chtěli byste se podílet větší mírou na plánování cestovního ruchu v CHKO Železné hory?

- ☐ Ne
- ☐ Ano, jak:

11) Podpořili byste vznik zastřešující organizace, která by měla na starosti rozvoj cestovního ruchu na území CHKO Železné hory?

- ☐ Ne
- ☐ Ano, proč:

12) Myslíte si, že by obyvatelé lokality CHKO Železné hory uvítali další rozvoj cestovního ruchu v CHKO?

- ☐ Ano
- ☐ Ne
- ☐ Nevím

Příloha 8 Účastníci cestovního ruchu – dotazník

1) V jakém kraji bydlíte?

.....

2) Kolikrát jste CHKO Železné hory navštívili?

- ☐ Jsem zde poprvé
- ☐ 2 - 5 návštěv
- ☐ 6 – 10 návštěv
- ☐ Nepamatuji si

3) Jakých služeb cestovního ruchu jste zde využili (možnost zaškrtnout více možností)?

- ☐ Ubytování
- ☐ Stravování
- ☐ Veřejná doprava
- ☐ Služby informačních center

4) Jaký je důvod Vaší návštěvy v CHKO Železné hory (možnost zaškrtnout více možností)?

- ☐ Přírodní památky
- ☐ Historické památky
- ☐ Využití cyklostezek
- ☐ Návštěva rodiny
- ☐ Vodní sporty
- ☐ Jiné sporty
- ☐ Návštěva kulturních a společenských akcí
- ☐ Relaxace
- ☐ Hippoturistika
- ☐ Pěší turistika

5) Co se Vám v CHKO Železné hory líbilo nejvíce / co Vás zklamalo (uved'te od každého alespoň jednu odpověď)?

- ☐ Líbilo:.....

☐ Zklamalo:.....

6) Co znamená pojem udržitelný cestovní ruch?

.....

.....

7) Jste ochotni připlatit si za služby nebo produkty, které jsou šetrné k životnímu prostředí?

☐ Ne

☐ Ano, kolik:

8) Kolik Vám je let?

☐ do 20 let

☐ 21 – 40

☐ 41 – 60

☐ více než 60 let

Příloha 9 Rezident CHKO Železné hory – dotazník

1) Zajímáte se o cestovní ruch v CHKO Železné hory?

- ☐ Ano
- ☐ Ne

2) Setkáváte se s účastníky cestovního ruchu?

- ☐ Ano (pokračujte otázkou č. 3)
- ☐ Ne (pokračujte otázkou č. 4)

3) Pokud se setkáváte, jaký máte názor na účastníky cestovního ruchu?

.....

.....

4) Znáte pojem udržitelný rozvoj cestovního ruchu?

- ☐ Ano
- ☐ Ne

5) Uvítali byste možnost podpořit další rozvoj cestovního ruchu v CHKO Železné hory?

- ☐ Ano, jak:.....
- ☐ Ne, proč:.....

6) Máte zde trvalé bydliště? Pokud ano, jak dlouho v CHKO Železné hory bydlíte?

- ☐ Ne
- ☐ Ano, kolik? 1 – 10 let
 11 – 20 let
 21 a více

7) Kolik Vám je let?

- ☐ Do 20 let
- ☐ 21 – 40
- ☐ 41 – 60
- ☐ 61 a více

8) Jste žena nebo muž?

☐ Žena

☐ Muž

Příloha 10 Podnikatelské subjekty – dotazník

1) Jaká je oblast Vašeho podnikání?

- ☐ Ubytování
- ☐ Stravování
- ☐ Doprava
- ☐ Zemědělství
- ☐ Další:.....

2) Kolik zaměstnanců má Vaše firma?

- ☐ Méně než 5
- ☐ 5 – 10 zaměstnanců
- ☐ 11 – 20 zaměstnanců
- ☐ Více než 21

3) Jste členem nějakého sdružení v oblasti Vašeho podnikání?

- ☐ Ne
- ☐ Ano, jakého:.....

4) Jste držitelem nějaké ekologické certifikace nebo ocenění?

- ☐ Ne
- ☐ Ano, jaké:.....

5) Znáte pojem udržitelný rozvoj?

- ☐ Ne (pokračujte na otázku č. 7)
- ☐ Ano (pokračujte na otázku č. 6)

6) Pokud jste na otázku č. 5 odpověděli ano, řídíte se principy udržitelného rozvoje?

- ☐ Ne
- ☐ Ano, jakými:.....

7) Znáte pojem šetrné formy cestovního ruchu?

- ☐ Ne

☐ Ano, charakterizujte:.....

8) Pokud jste na otázku 7 odpověděli ano, podporujete nebo se věnujete šetrným formám cestovního ruchu?

☐ Ne

☐ Ano

9) Zapojuje se Vaše firma od třídění odpadů?

☐ Ne

☐ Ano, co třídíte:.....

10) Využíváte při výkonu práce zařízení šetřící elektrickou energii, vodu, atd?

☐ Ne

☐ Ano,

jaké:.....

11) Využíváte při své činnosti nebo prodáváte regionální výrobky?

☐ Ne

☐ Ano, vyrábím a prodávám

☐ Ano, využívám

12) Vnímate podporu cestovního ruchu ze strany obcí či kraje za dostatečnou?

☐ Ne

☐ Nevím

☐ Ano